

Kaja Plado * Krista Sunts

EESTI KEELE

LUGEMIK-TÖÖRAAMAT

VI klassile

4. OSA

Kaja Plado * Krista Sunts

EESTI KEELE
LUGEMIK-TÖÖRAAMAT
VI klassile
4. OSA

2012

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Hariduslike erivajadustega
õpilaste õppevara arendamine

Kaja Plado, Krista Sunts

Eesti keele lugemik-tööraamat VI klassile. 4. osa

Tööraamat vastab põhikooli riikliku lihtsustatud õppekava (2010) lihtsustatud õppele

Retsenseerinud Karl Karlep ja Kaie Henk

Toimetanud Tiina Helekivi

Illustreerinud Vilve Aavik-Vadi

Tehniliselt toimetanud Andero Kurm

Kujundanud ja küljendanud Eve Kurm

**Õpetaja juhendmaterjal „Õpetamine lugemik-tööraamatu järgi lihtsustatud õppe 6. klassis”
on alla laetav portaalist www.hev.edu.ee**

Õppevara väljaandmist on toetanud Euroopa Sotsiaalfond ja Eesti riik programmi
„Hariduslike erivajadustega õpilaste õppevara arendamine” kaudu.

Programmi viib ellu SA Innove

Autoriõigus: SA Innove, 2012

Kõik õigused kaitstud. Igasugune autoriõigusega kaitstud materjali ebaseaduslik
paljundamine ja levitamine toob kaasa seaduses ettenähtud vastutuse.

ISBN 978-9949-9325-7-3 (kogu teos)

ISBN 978-9949-9325-8-0 (kogu teos, pdf)

ISBN 978-9949-9213-9-3 (1. osa)

ISBN 978-9949-9325-0-4 (1. osa, pdf)

ISBN 978-9949-9325-1-1 (2. osa)

ISBN 978-9949-9325-2-8 (2. osa, pdf)

ISBN 978-9949-9325-3-5 (3. osa)

ISBN 978-9949-9325-4-2 (3. osa, pdf)

ISBN 978-9949-9325-5-9 (4. osa)

ISBN 978-9949-9325-6-6 (4. osa, pdf)

ISBN 978-9949-9325-9-7 (õpetaja juhendmaterjal, pdf)

Trükiettevalmistus: Kirjastus Studium

Riia 15 b, Tartu 51010

Tel 7343 735, www.studium.ee

Trükitud OÜ Greif trükikojas

Lohkva, Luunja vald

Tartumaa 62207

SISUKORD

1. Jääpurikad jäid äkki vakka J. Blaginina	4
2. Mardi esimene teatriskäik H. Puki ainetel	10
3. Nukitsamees O. Luts	16
4. Teatriskäik	20
5. Naljapäevad J. Rannap	26
6. Kuldnokk	32
7. Põldlõoke	34
8. Kuldnokk ja lõoke L. Tigane	36
9. Kus töötavad meie vanemad	41
10. Kiri isale	45
11. Mis töid teeb aednik?	50
12. Töömehe ja laiskvorsti elu L. Tungal	55
13. Pruunitäpiline mutter H. Männi järgi	58
14. Hiir kassile rätsepaks Muinasjutt	68
15. Juku otsib ametit J. Oro	72
16. Kelleks tahan saada?	77
17. Mais on emadepäev	81
18. Suitsupääsuke	85
19. Pääsukeste tulek J. Oro	89
20. Liivajärve suvelaager	92
21. Mida ma tahaksin sellel suvel teha	98
Meenutame loetut	100
Nuputa	102
Sõnaseletusi	111

1 JÄÄPURIKAD JÄID ÄKKI VAKKA

J. Blaginina

1. Jääpurikad jäid äkki vakka.
Veel päike tõuseb aeglaselt
ja vaatab maialt laudalakka.
Veel lumel libisemas kelk.

2. Ja homme jälle tõuseb päike,
et alustada oma tööd.
Ja räästas purikas nii väike
taas oma tralli lahti lööb.

3. Taas tihasena siutsub kevad,
lööb kaasa lõbus värvupaar.
On inimesed jälle kenad,
neil silmis särab taevakaar.

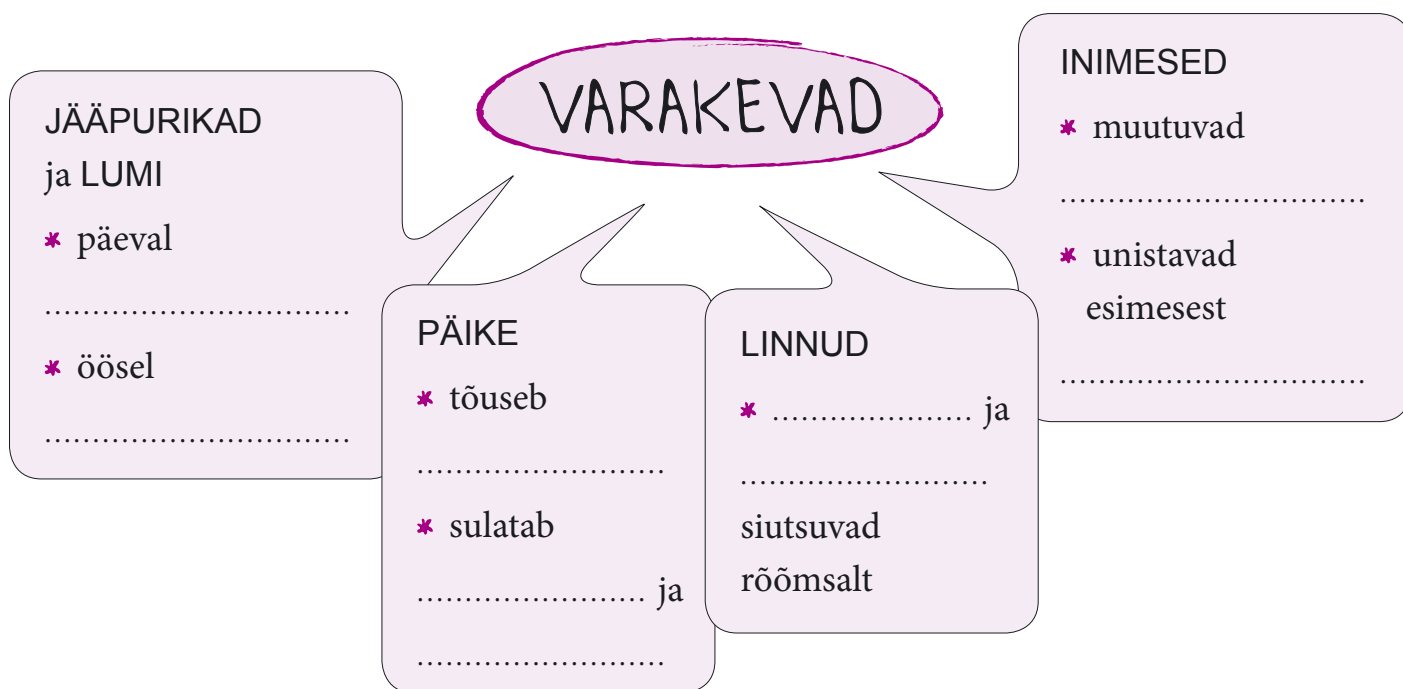
4. Jalg lumme lõikub nagu klaasi.
Kel aega, ootab hetke veel. –
Toob kevad varsti lilled vaasi.
Kas te ei näe, ta juba teel!

J. Blaginina „Jääpurikad jäid äkki vakka.” Tõlge: A. Simsel, 1984, lk 6

1. Leia luuletusest ja loe, mis varakevade tunnuseid kirjeldab luuletaja. Täienda teabekaarti.

2. Mõtle ja vasta küsimustele.

1. Mis kuust luuletuses arvatavasti räägitakse?
2. Mis lindu nimetatakse värvuks?
3. Mis kevade saabumise tunnuseid luuletaja märkas?
4. Mis kevadhääli võis luuletaja kuulda?
5. Kuidas said aru luuletaja ütlustest?

* Päike tõuseb aeglaselt ja vaatab **maialt** laudalakka.

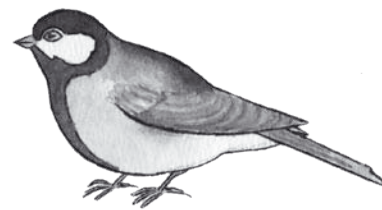
- Päike on rõõmsa näoga.
- Päikesele meeldib jääpurikaid sulatada.

* Räästas purikas nii väike taas oma **tralli lahti lööb**.

- Jääpurikad tilguvad.
- Jääpurikad laulavad ja tantsivad.

* Taas tihase **siutsub kevad**.

- On kuulda esimesi kevadehääli.
- Tihased tulevad kevadel lõunamaalt tagasi.

tihane

varblane

* *On inimesed jälle kenad, neil silmis särab taevakaar.*

Inimesed naeravad kevade üle.

Inimeste silmist paistab kevadeootus.

* *Jalg lumme lõikub nagu klaasi.*

Astumine purustab lumel jääkooriku.

Lumi on libe kui klaas.

Jää lõikab jala katki.

6. Miks muutub inimeste meeleolu kevade tulles rõõsamaks?

* Päevad muutuvad pikemaks.

* Loodus ärkab.

* .....

* .....

* .....

* .....

7. Miks sina ootad kevadet?

.....

.....

.....

.....

.....

3. Leia luuletusest riimuvaid sõnu. Kirjuta.

äkki vakka - .....

päike - .....

tööd - .....

kevad - .....

värvupaar - .....

veel - .....

klaasi - .....

4. Täienda lauseid luuletuse abil.

.....

Varakevadel käib ..... taevavõlvil veel üsna madalalt. Ööd on üsna ..... . Keskpäevane soojus sulatab lund ja ..... . Varblased säutsumine ja ..... siutsumine annab märku, et varsti on ..... käes. Ka inimeste meeleolu muutub ..... . Peagi hakkavad õitsema esimesed .....

5. Loe saadud jutuke. Mõtle ja kirjuta sobiv pealkiri punktiirile.

6. Loe luuletust erinevalt.

- * sosinal, kiirustades
- * vaikse häälega, täpselt hääldades
- * kõva häälega, sõnu rõhutades
- * aeglaselt, sõnu rõhutades
- * vuristades
- * madala häälega (loevad tüdrukud)
- * peenikese häälega (loevad poisid)

Mis esitusviis annab kõige paremini edasi selle luuletuse meeleolu?

7. Uuri Eesti ilmakaarti.

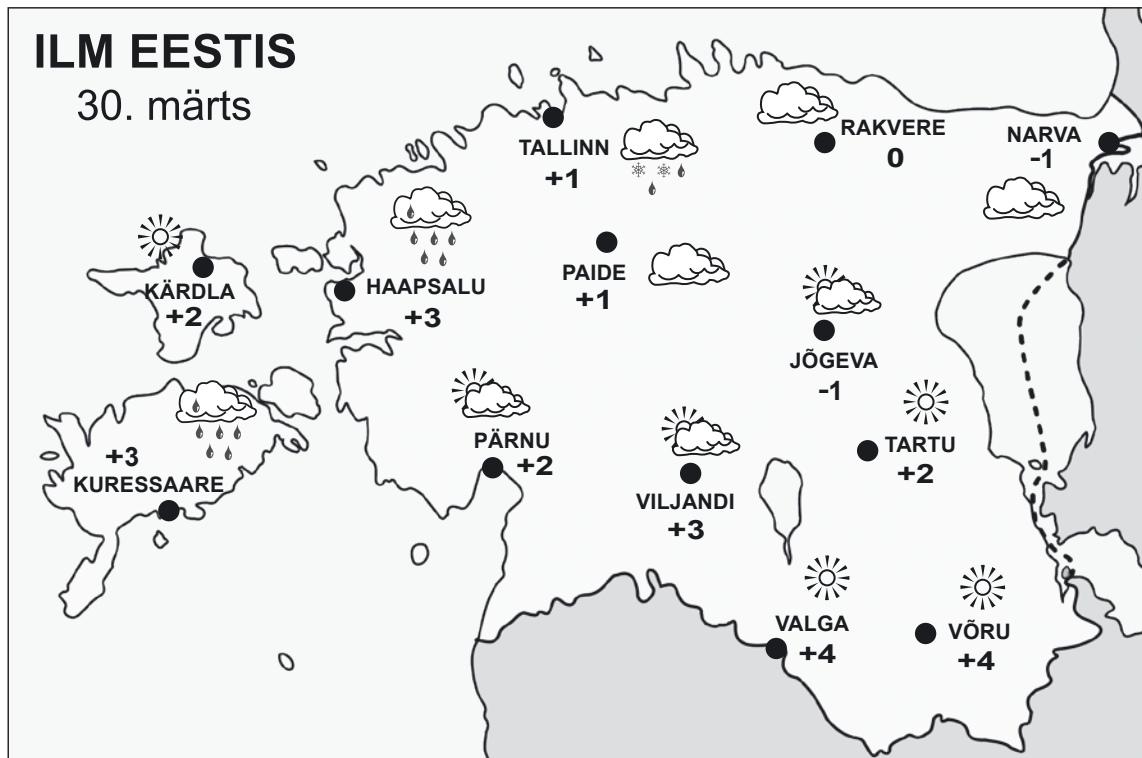
Ilmamärkide tähendused

	pilvitu taevas		vihm
	vahelduva pilvisusega ilm		lumesadu
	pilves ilm		lörtsisadu

ILM EESTIS

30. märts

Varakevad näitab oma nägu

Tiina Tihus
sünoptik

Alates 29. märtsist on ööpäeva keskmine õhutemperatuur üle nulli ja see tähendab varakevade saabumist.

Lumi sulab nii päeval kui ka soojematel öödel. Soojalaine kestab küll vaid mõne päeva, kuid tugevat külma lähiajal pole.

Lume-sulamise ajal kipub päikest vähevõitu olema ja öösel võib tekkida udu.

30. märtsil on vahelduva pilvisusega ilm. Saartel ja Lääne-Eestis võib kohati vähest vihma või lumelõrtsi sadada. Puhub lõunakaare tuul 2-8 meetrit sekundis. Öhtul saartel tuul tugevneb. Sooja on -1 kuni +4 kraadi.

Eesti kolme päeva ilmaennustus

	Päevane temperatuur	Öine temperatuur	Pilvisus
31. märts	+1 - +4	0 - +1	
1. aprill	+3 - +5	0 - +3	
2. aprill	+2 - +4	-1 - +1	

8. Täida ilmakaardi ja ilmaennustuse abil lüngad.

30. märtsi ilm on muutlik. Lõuna-Eestis ja Hiiumaal särab .....
 Saaremaal ja Haapsalus võib .....
 Põhja-Eesti taevas on ..... ja Tallinnas on oodata .....
 sadu. Temperatuur on Narvas -1 kraadi, Valgas ja Võrus kuni + ... kraadi.
 Ka järgnevatel päevadel pole erilist ilmuuutust oodata. Päevane temperatuur näitab
 pluss ..... . Kõige soojem on ..... aprilli ilm, siis tõuseb temperatuur kuni
 + ... kraadini. Öösel on temperatuur 0 kraadi lähedal ja võib langeda - .....
 kraadini. Kõige külmem öö on ..... aprillil, siis võib sadada ka .....

Loe ilmateade.

9. Loe Kasesalu ilmaennustust. Täida oma kodukoha ilmakaart.

KASESALU
 ilm kell
 11.25

Enamasti
 päiksepaisteline
 ilm
 +3°

Tuule suund *lõunatuul*
www.kasesaluiluim.ee

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2 MARDI ESIMENE TEATRISKÄIK

Holger Puki ainetel

1

Ema ja isa viisid Mardi teatrisse „Talvemuinasjutu” etendusele. Poiss oli siis esimese klassi õpilane. Lasteaias oli Mart nukuetendusi näinud, kuid teatris oli ta esimest korda. Mart oli sel päeval pidulikult riides. Tal oli seljas valge särk, jalas tumedad viigipüksid ja lõua all täpiline kikilips.

Teatris andis isa mantli ja joped riidehoidu ja sai vastu numbriga lipiku. Isa pistis numbri pintsakutaskusse. Trepil ootasid piletikontrolörid. „Palun,” ütles isa ja ulatas piletid. Etenduse alguseni oli veel veidi aega. Isa ostis kavalehe. Siis märkas Mart klassivend Taavit, kes jalutas ja mugis õuna. Taavi tervitas Mardi peret. Mardi ema läks Taavi juurde ja lausus vaikselt: „Taavi, kas sa ei tea, et käies ei ole viisakas süüa? Eriti veel teatris. Kui sa midagi nosida soovid, mine istu toolile. Siin jalutades sobiks ehk ainult kompvekki suus hoida.” Taavi ei öelnud midagi vastu ja kadus vaikselt silmist.

Kõlas vaikne helisignaal ja publik hakkas saali sisenema. Ukse juures keegi ei tõugelnud ega trüginud. Etenduse alguseni oli piisavalt aega ja kõik jõudsid rahulikult oma kohale istuda. Isa ülesandeks jäi piletitel märgitud kohtade leidmine. Täna olid nende kohad kaheksandas reas. Kaheksanda rea otsa juurde jäi isa seisma. Mõned inimesed olid juba istet võtnud. Isa pöördus näoga nende poole ja ütles: „Vabandage!” Istujad taipasid, mis neil tuleb teha. Nad tõusid ja tõstsid klapp-tooli põhja ilma kolinata oma selja taha üles. Siis taganesid nad tooli käetugede vahele. Nii jäi möödumiseks piisavalt ruumi. Mart koos isa ja emaga möödusid inimestest näoga püsti tõusnute poole. Pole viisakas inimestele selga keerata. Mart kuulis, kuidas isa ütles seisjatele tasakesi: „Tänan väga!”

1. Jaota pala kaheks osaks ja vasta küsimustele teksti abil.

1. Ettevalmistused teatrisse minekuks.

1. Millal käis Mart esimest korda teatris?
2. Kellega koos Mart teatris käis?
3. Mis etendust Mardi pere vaatas?
4. Kuidas oli Mart teatrikäiguks riietunud?

2. Teatris enne etenduse algust.

1. Kuhu pandi ülerõivad?
2. Kellele esitas isa teatripiletid?
3. Mis andis märku, et etendus on algamas?
4. Kus olid Mardi pere istekohad?
5. Milleks isa kaheksandas reas istujate poole pöördus?
6. Kuidas Mart, ema ja isa teistest teatrikülastajatest möödusid?

2. Asenda sulgudes olev väljend tekstist leitud sõnadega.

1. Mardil olid seljas (*uhked*) ..... rõivad.
2. Isa ulatas (*riidehoiu töötajale*) ..... mantli ja joped.
3. (*Pileti kontrollijad*) ..... seisisid trepi juures.
4. Mart märkas teatris (*oma klassi õpilast*) ..... Taavit.
5. Taavi kõndis ja (*näris*) ..... õuna.
6. Ema arvates võib toitu (*süüa*) ..... teatripuhvetis või toolil istudes.
7. Kui kõlas helisignaali, siis hakkas (*teatrikülastajaid*) ..... saali kogunema.

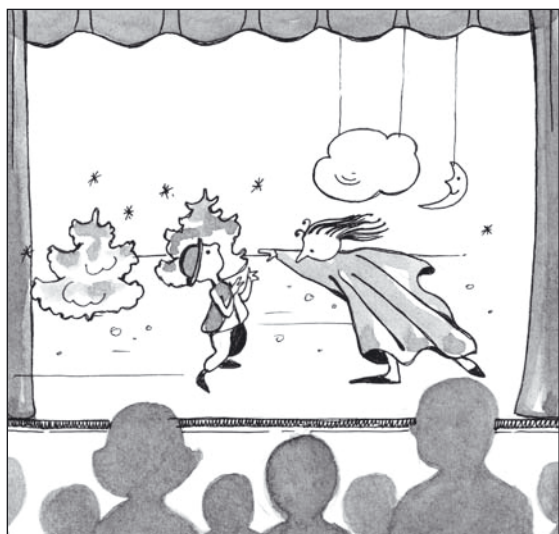
3. Räägi, kuidas tuleb teatris olles käituda. Lõpeta laused.

Mida väike Mart teatriskäigub teada sai?

1. Üleriided antakse .....
2. Käies ei ole .....

3. Teatris olles süüakse .....
- .....
4. Teatrisaali tuleb minna rahulikult, ...
- .....
5. Kui kohad on rea keskel, tuleb pöörduda istujate poole ja öelda: „ .....
- .....!”
6. Toolidel istujad tõusevad ..... ja tõstavad .....
- .....
7. Istujatest tuleb mööduda .....
- .....
8. Püstitõusjaid tuleb tänada, öeldes: „ .....” või .....
- .....!”

II

Saal pimenes. Ainult lava eest orkestriruumist paistis nõrka valgust. Orkestri juht, dirigent, tõstis taktikepi. Kuigi eesriie oli alles kinni, mängis muusika ja etendus oli juba alanud. Publik kuulas väga vaikselt. Mardi pere selja taga istuvad tütarlapsed aga sosistasid ja kihistasid naeru. Nende sosistamine segas muusika kuulamist. Olukorra lahendas isa. Ta keeras veidi pead, vaatas tüdrukutele otsa ja tõstis sõrme huultele. Vadistajad jäid vakka.

Eesriie avanes ja näitlejad tulid lavale. Just siis, kui laval algas „Küll on kena kelguga ...” laul, krabises midagi Mardi selja taga. Vaikses saalis kostis krabin valju raginana. Tüdrukud olid vist puhvetist komme ostnud. Jälle pidi isa pead pöörama ja näppu huultele tõstes märku andma, et tütarlapsed teisi segavad. Tütarlapsed nende selja taga istusid edaspidi vaikselt. Isa sõnatu märkus oli ilmselt mõjunud.

Mart elas muusikale ning laval toimuvale kogu südamest kaasa. Mardi meeleolu rikkus aga keegi kampsuniga poiss. Ta istus Mardi ees kahe tütarlapse vahel. Poiss istus nagu tulisel toolil. Ta väänutas end kord siia-, kord sinnapoole. Siis sirutas kaela ning ajas pea püsti. Varsti tüdines ta sellest asendist ja vajus oma toolile kõssi. Võib-olla jäi ta vahepeal isegi tukkuma, igatahes istus ta etenduse lõpuni paigal.

Kõlasid etenduse viimased helid ja orkester lõpetas mängimise. Publik aplodeeris nii näitlejatele kui ka pillimeestele.

Mardi ees istunud kampsuniga poiss tõusis püsti ja puges plaksutajatest mööda. Ta ei andnud neile mahti püstigi tõusta. Poiss aina trügis edasi ja astus istujate jalgadele.

Garderoobis riideid oodates nägi Mart sedasama noormeest trepi lähedal seismas. Käed jopetaskus, müts kuklas, vahtis ta ükskõikse näoga ringi. Nüüd oli tal aega küllalt! Välisukse ette jõudes ei võtnud poiss käsi jopetaskust välja. Ta tõukas ukse jalaga lahti ja puges selle vahelt läbi.

„Talvemuinasjutu” etendus meeldis Mardile väga. Ta avaldas soovi, et varsti võiks koos perega jälle teatrisse tulla.

H. Pukk „Kuidas toimid sina?”, 1994

5. Vasta küsimustele. Leia ja loe tekstist laused.

1. Mida Mart teatrisaalis märkas?

- * saalis oli pime
- * orkestriruumist paistis valgus
- * dirigent tõstis taktikepi
- * etendus algas enne eesriide avanemist
- * kuulas vaikselt
- * eesriie avanes
- * orkester lõpetas mängimise
- * publik aplodeeris
- * näitlejad tulid lavale

Mart elas muusikale ning laval toimuvale kogu südamest kaasa.

2. Mis segas Mardil teatrikülastust?

- * tütarlapsed sosistasid ja kihistasid naerda
- * kostis krabin
- * istus nagu tulisel toolil
- * keerutas kord siia-, kord sinna
- * vajus toolile kössi
- * puges pealtvaatajatest mööda
- * trügis ja astus jalgadele
- * tõukas ukse jalaga lahti

**Vaatamata ebameeldivatele seikadele, meeldis etendus Mardile.
Ta avaldas soovi veel teatrisse tulla.**

3. Mida õppis Mart teatriskäigul teiste käest?

EMA → jalutades ei ole viisakas süüa

ISA → üleriided antakse riidehoidu
 → inimestest tuleb mööduda näoga püsti tõusnute poole
 → keelata saab ka sõnatult

TEATRIKÜLASTAJAD → etendust tuleb jälgida vaikselt
 → näitlejaid tänatakse aplausiga
 → etenduse lõppedes lahkutakse rahulikult

6. Vali ülesande alt lünka sobiv sõna. Kasuta seda õigesti.

1. Kui saalis kustus valgus, siis algas .....
2. .... tõstis taktikepi ja ..... hakkas mängima.
3. .... kuulas väga vaikselt.
4. Ainult mõned ..... krabistasid kommipaberitega.
5. Muusikahelid vaibusid ja ..... lõppes.
6. Plaksutamisega tänati nii ..... kui ka orkestrit.

---

dirigent, lapsed, etendus, orkester, publik, näitlejad

7. Tee kokkuvõtte loetust.

Kellelt Mart õppis teatris käitumist? <

Mida Mart ise tähele pani? <

Mart pani tähele .....

.....

.....

Kui Mart nüüd üksi teatrisse läheb, siis ta .....

.....

.....

8. Leia teatri mängukavast etendus, mida tahaksid vaadata.

Märgi punktiirile etendus, kuupäev ja kellaaeg.

VANEMUISE etendused märtsis

KUUPÄEV	KELLAEG	ETENDUS	KOHT	PILETI HIND
5. märts	12.00	KESSU JA TRIPP	Teatri Kodu	8 €
7. märts	14.00	PETTSON JA FINDUS	Teatri Kodu	11 €
7. märts	18.00	NINASARVUIK OTTO	Väike Maja	14 €
7. märts	16.00	PÄHKLIPUREJA (ballett)	Suur maja	10 €
12. märts	11.00	VÄIKESE ONU SAAGA	Teatri Kodu	8 €
14. märts	12.00	KUNKSMOORIMÄNG	Teatri Kodu	14 €
16. märts	19.00	MARY POPPINS (muusikal)	Suur maja	14 €
16. märts	16.00	REMONDIMEES	Sadamateater	9 €
20. märts	19.00	LÕBUS LESK (operett)	Suur Maja	8 €
21. märts	16.00	CABARET (muusikal)	Suur Maja	12 €
27. märts	19.00	HELISEV MUUSIKA (muusikal)	Suur Maja	12 €

Etendus: .....

Kuupäev ja kellaaeg: .....

Millist etendust soovitaksid Mardile? .....

3 NUKITSAMEES

Oskar Luts

Sel ajal kui Kusti ja eit väljas talitavad, kiigutab Iti toas hoolega last. Ta vahib hirmuga musti peenikesi sääri, mis hällist välja ripuvad. Häll on liiga lühike ega lase lapsel pikki koibi hästi välja sirutada. Veel veidramad on hällis lamaja labajalad! Need on kõverate varvastega ja pikkade teravate küüntega,

Viimaks tõuseb Itis ometigi uudishimu last ennast vaadata. Ta lükkab hälli ümber varjuks seotud palaka nurga natuke kõrvale ja piilub poolpimedasse hälli. Aga samal silmapilgul võtavad kellegi teravad küüned piiluja ninast kinni. Hällist hüütakse jämeda, peaaegu täismehe häälega: „Nämm, nämm! Nämm, nämm!”

„Ai, ai!” kiljatab Iti. „Lase lahti, ma toon sulle kohe nämm-nämm. Piim on ahjus, oota natuke.”

Seepeale lastakse küüned natuke lõdvemale. Iti saab oma nina kätte ja kargab hälli juurest kohkunult kaugemale. Kõigepealt tahab ta uksest välja joosta ja appi karjuda. Kuid siis tuleb Itile meelde, et „lapse” juurest ei tohi ära minna. Pealegi tuleb hällile järsku otsekui elu sisse. Häll hüpleb ja kargleb, nagu laseks keegi seal sees uperpalli. Nämm-nämmi nõudja võib sel kombel kergesti maha kukkuda ja haiget saada. Ei, parem nii teha, kuidas kästi. Iti võtab ahjust piimapudeli ja läheb hälli juurde tagasi. Ja kohe sirutatakse palaka vahelt väike karvane käsi piimapudelile vastu.

Mõni minut pole palaka tagant muud kuulda kui mokkade matsutamist. Siis ulatab karvane käsi tühja pudeli üle hälliserva Iti kätte tagasi: „Nämm, nämm!”

„Jah“, laiutab Iti käsi, „kust ma võtan! Ei ole enam nämm-nämm. Vahest aitab sellestki.“

Paar silmapilku peetakse varju taga aru, siis kistakse palakas robinal maha.

Mustjaspruuni karvaga poisijõmm tõuseb hällis püsti. Nüüd alles näeb lti oma hoolealust pealaest jalatallani. Poiss on alasti nagu porgand, isegi särki ei ole tal seljas. lti pole jõmpsika välimusega kaugeltki rahul, kuid vastik pole poiss ka mitte. Kaks väikest nukitsat poisi peas tikuvad vägisi sarvi meenutama. Hällis-seisja kõrvalehed on teravad ja kikkis.

Kuid kauemat aega ei lase veider poisike end vaadelda. Ta laseb enese hälliservale kummargile, otsekui oleks tal nõu end põrandale visata. lti sirutab käed kaitseks välja ja peab mõttes nõu, mis ta oma kasvandikuga nüüd peaks tegema.

„Tipp-täpp,“ ütleb kasvandik põrandale osutades.

„Ahah,“ saab lapsehoidja kohe aru. „Oota, oota, ma tõstan su hällist maha, siis teed tipp-täpp.“

Vaevalt on paljas mehike põrandal, kui ta kohe laua juurde jookseb. Poisike kisub söögiriistu ja väherdab õlgedes ning kargab ltile juustesse. Väikesel põngerjal on nagu vanatige sees. „Küll sa oled pahur laps!“ ütleb lti.

O. Luts „Nukitsamees“ Tallinn, 1986 lk. 24-26

„Nukitsamehe“ on kirjutanud Oskar Luts. See muinasjutt räägib armastusest, headusest ja hoolimisest, mis ületab kõik takistused ning lool on õnnelik lõpp.

Kusti ja lti eksivad metsas marjul olles ära. Metsamoor leiab lapsed. Ta viib nad endale koju ja paneb tööle. Kusti ja lti peavad sigu toitma, hagu ja vett tassima, peenraid kitkuma ja väikest Nukitsameest hoidma. Metsamoori majakeses

elavad veel ta pojad Mõhk ja Tõlpa ning vanaätt. Lõpuks õnnestub Kustil ja ltil vanamoori juurest põgeneda. Lapsed võtavad Nukitsamehe endaga kaasa. Kusti ja lti vanemad võtavad Nukitsamehe enda juurde. Väike metsaelanik harjub uue eluga, saab nimeks Ants ja läheb koos teiste lastega kooli.

Paljudele lastele on tuttav film „Nukitsamees“ ja selles kõlavad Olav Ehala laulud. Mitmed laulud on olnud ka laulupidude kavas.

1. Vasta küsimustele teksti abil.

1. Kelle eest Iti hoolitses?
2. Kus oli väikese poisi ase?
3. Mida poisike söi?

2. Leia tekstist ja jooni poisikest iseloomustavad sõnad ja väljendid. Täida skeemil lüngad.

.....
hääled

..... ja
.....
kõrvad

.....
.....
keha

.....
käsi

.....
küüned

sääred < .. pikad
.....
.....

Labajalad < ..... ja ..... varbad.
..... ja ..... küüned.

3. Kirjelda väikest poisikest. Vajadusel kasuta skeemi abi.

Kellega on Nukitsameest võrreldud?

Kellel on sarved, karvad, mokad, koivad?

4. Jutusta. Vajadusel kasuta abiks sõnaühendeid.

Iti oli lapsehoidja

ITI

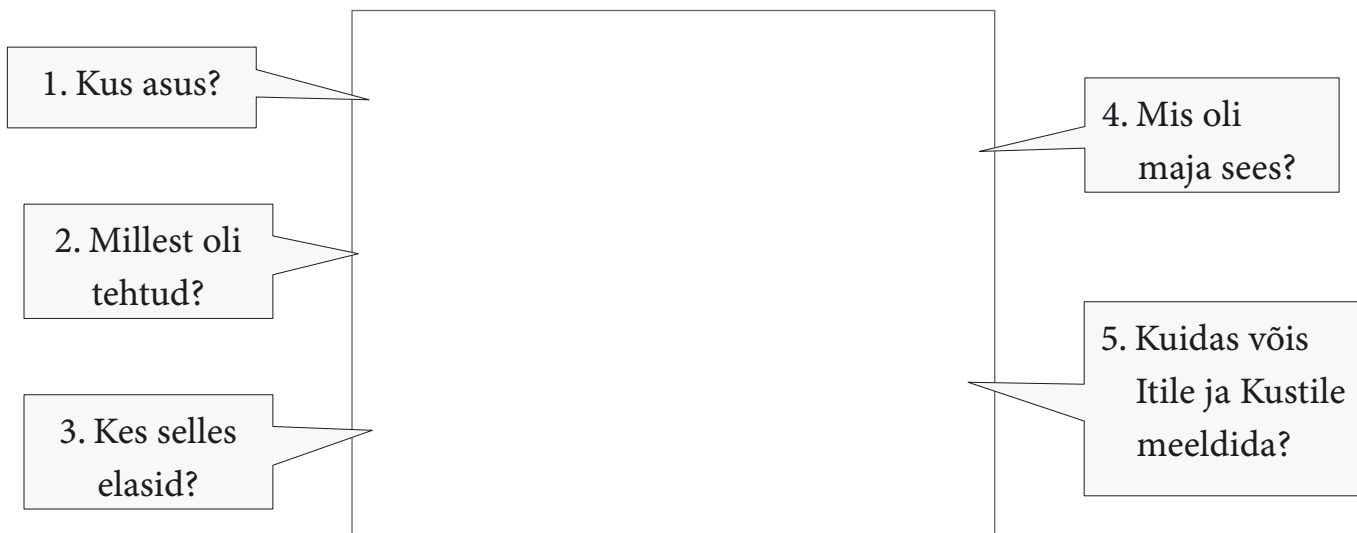
kiigutas hälli
 tahtis näha
 piilus hälli sisse

 lubas piima tuua

 tahtis ära joosta
 ulatas piimapudeli

 nägi poissi üleni
 kartis kukkumist

 sai aru soovist
 tõstis hällist maha

ITI HOOLEALUNE

lamas hällis

 võttis ninast kinni
 nõudis süüa
 lasi nina lahti

 hüples ja kargles
 jõi pudeli tühjaks
 nõudis lisa
 tõusis püsti

 laskus kummargile
 osutas põrandale

 jooksis laua juurde
 kiskus nõusid
 tiris Itit juustest

5. Kujutle, missugune võis olla Metsamoori maja. Joonista. Kasuta kirjeldamiseks küsimuste abi.

Loe lisaks: O. Luts „Nukitsamees” Tallinn, 1986, lk 12-14

4 TEATRISKÄIK

Mardi klassijuhataja Katrin Jõgi organiseerib oma klassile üsna tihti teatrikülastusi. Lapsed on Tartu „Vanemuise” teatris peaaegu kõiki lasteetendusi vaadanud. Eelmisel kuul käisid nad ka Viljandis „Ugala” teatris. Mõnikord käivad lapsed lisaks teatrietendusele veel ka muuseumis või mõnel muul üritusel. Õpetaja ütleb siis: „Üks tee, aga kaks asja.”

Seega peaks 6.a klassil käitumine nii bussisõidul kui ka teatris üsna selge olema. „Kordamine on tarkuse ema,” tavatseb Katrin Jõgi selle kohta öelda. Enne teatrisseõitu korratakse alati viisaka käitumise reeglid üle. Nii tehti ka sel korral, kui 6.a klassil oli plaanis „Nukitsamehe” etendusele sõita. Õpetaja ütles: „Nüüd tuletame meelde, kuidas tuleb teatris käituda. Teie räägite, aga mina kirjutan reeglid suurele paberilehele. Järgmisel korral saame reeglid üle korrata. Ja kui veel midagi meenub, lisame juurde.”

SÖÖ ENNE TEARTISSE MINEKUT KÕHT TÄIS.

Etenduse ajal ei ole viisakas RÄÄKIDA EGA SÜÜA.

Etenduse ajal istun oma kohal ja ei krabista kommipaberitega.

Püüan vältida tooliga kolistamist.

Ma ei jookse etenduse vaheajal teatriruumides ega treppidel.

Käin WC-s enne etenduse algust või vaheajal.

Hoian riidehoiunumbri alles, muidu ma ei saa oma rõivaid kätte.

.....

.....

.....

.....

6. klassi õpilased olid „Nukitsamehe” raamatust katkendeid lugenud. Kõik ütlesid, et nad on palju kordi ka filmi vaadanud. Nüüd saab näha, kuidas see lugu on teatris lavastatud.

Klassijuhataja pani interneti teel piletid kinni. Sel korral tahtsid kõik etendusele tulla ja piletiraha saadi kähku kokku. Piletid sai õpetaja kätte teatrimaja kassast enne etenduse algust. Ta jagas need õpilastele.

1. Vasta küsimustele teksti abil.

1. Mis teatris on lapsed etendusi vaadanud?
2. Mis linnas need teatrid asuvad?
3. Kuidas saad aru ütlusest: „Üks tee, aga kaks asja”?
4. Mille tõttu võis arvata, et õpilased oskavad teatris viisakalt käituda?
5. Kuidas õpilased kordasid teatris käitumise reegleid?

2. Mida soovid laste reeglitele omalt poolt juurde lisada? Kirjuta.

3. Uuri Mardi teatripiletit ja täida tabel.

1. Mis teatris toimus etendus?	
2. Millal toimus „Nukitsamehe” etendus?	
3. Mis kell etendus algas?	
4. Kus oli Mardi istekoht?	
5. Kui palju maksis teatripilet?	
6. Kui kaua etendus kestis?	

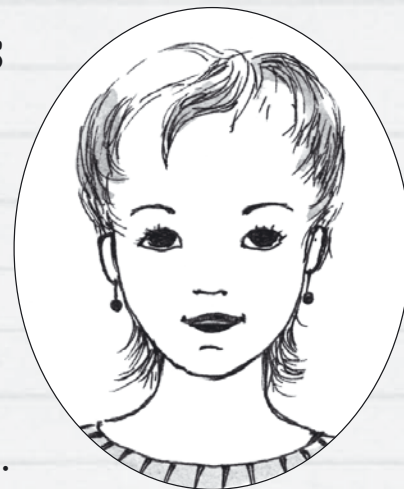
Kas leidsid vastused kõikidele küsimustele?

Järgmisel päeval palus eesti keele õpetaja lastel oma teatrimuljetest rääkida või kirjutada. Loe, mida Maris, Andres ja Kerli kirjutasid.

Ma käisin teatris „Nukitsameest“ vaatamas

Meie klassil tuli mõte minna teatrisse. Õpetaja pakkus välja, et võiksime minna „Nukitsameest“ vaatama. Me olime sellega nõus. Me andsime õpetaja kätte raha. Tema ostis piletid ära.

Peale kolmandat tundi oligi buss koolimaja ees.

Me sõitsime Tartusse. Vanemuise väikeses majas oli kõigepealt piletikontroll. Siis käisime teatripuhvetis. Ma ostsin juua ja natuke näksimist. Läksime saali ja leidsime üles oma koha. Minu istekoht oli 12. koht viendas reas. Igav ja tüütu oli saalis oodata, sest etendus hilines pool tundi. Räägiti, et üks osatäitja sattus liiklusõnnetusse.

Ma olin mitu-mitu korda „Nukitsamehe“ filmi näinud. Nüüd tahtsin näha, kuidas seda lugu on teatris tehtud. Näidend oli vahva. Mulle meeldis väga Nukitsamees, keda mängis Marilyn Jurman. Meeldis ka Iti, keda mängis Marvi Vallaste. Tore oli Nukitsamehe pudikeelne laul. Teatris oli ka üks vaheaeg. Ma ei läinud kuskile, istusin niisama oma koha peal. Mulle ei meeldinud, et etenduse ajal mõned lapsed tõusid püsti. Nad vahetasid kohti ja ma ei näinud siis midagi. Meie ees olid ühe kooli lapsed. Nad ajasid kõva häälega juttu ja krabistasid kommipaberitega. Meie õpetaja keelas neid. Aga nad ei kuulanud teda üldse.

Pärast etendust sõitsime bussiga tagasi. Me võiksime teinekordki veel teatrisse minna. Mulle meeldis väga.

Maris

NUKITSAMEHE ETENDUSEL

Ma ootasin väga seda päeva. Saab jälle teatrisse minna. Sõitsime bussiga mööda kitsaid Tartu tänavaid. Siis jõudsimme „Vanemuise” teatri juurde. Näidend algas sellega, et lapsed käisid maasikaid korjamas. Nad eksisid metsa ära. Kuri vanamoor leidis lapsed. Nõid viis Kusti ja Iti oma koju. Seal elasid veel vanamees, Nukitsamees ja kaks venda, kellel olid imelikud nimed. Iti ja Kusti pidid palju tööd tegema. Iti hoidis Nukitsameest ja hoolitses tema eest. Ühel päeval leidsid vennad rahapaja. Siis läksid kõik seda ära tooma. Iti ja Kusti proovisid põgeneda. Aga see ei õnnestunud. Hiljem nad siiski põgenesid. Lapsed võtsid ka Nukitsamehe endaga koju kaasa.

Minu lemmiknäitleja oli Merle Jääger, kes mängis Metsamoori. Iti mulle eriti ei meeldinud, sest oli liiga pirtsakas. Ka Nukitsamees oli naljakas. Tal oli selline eriline hääl. Mulle meeldisid selle etenduse laulud. Olin neid varem ka juba palju kuulnud. Minu lemmiklaulud on „Laul headusest ja kurjusest” ja „Päikeseratas”. Ka lavakujundus oli väga ilus.

Mina soovitan küll kõikidel seda teatrietendust vaatama minna.

Andres

Käisin teatris

Mulle meeldis see lavastus. See oleks võinud küll filmiga rohkem sarnane olla. Mulle ei meeldinud, et etendus hilines.

Nukitsamees oli nii nunnu. Mulle meeldis tema poolt lauldud laul. Ka vanamoor oli hästi äge. Ta muudkui kamandas kogu aeg. Mulle meeldisid näitlejate rõivad. Need olid natuke nagu kaltsud, aga sobisid nõiaperele väga hästi. Lavakujundus oli väga ilus. Maasikapöösad olid nagu päriselt. Kui suured puud langesid ülevalt alla lavale, siis oli seal ilus mets. Kuidas oli võimalik, et raha muutus puulehtedeks? Ma ei saanud päris hästi sellest trikist aru. See oli nagu nõidus või mustkunst.

Meeldisid väga metshaldjad. Nad tulid sädelevate riietega lavale. Siis kõik helendas. Filmis oli nii, et Nukitsmehe sarved tulid kivi peal ära. Selles etenduses oli nii: Nukitsamees pesti puhtaks ja ta jäigi sarvedest ilma. Ma arvan, et see oli samuti hea lahendus.

Ma jäin mõnes kohas mõtlema, et miks Iti ema politseid ei kutsunud. Siis, kui ta lapsed olid ära kadunud.

Mulle väga meeldis see etendus, isegi rohkem kui film. Teatrisse võiks veel minna.

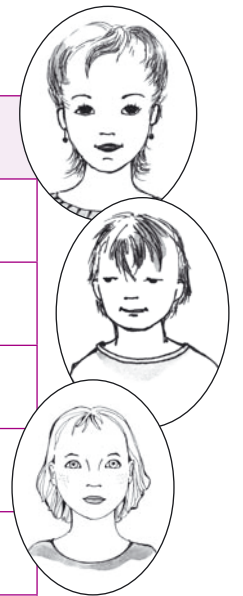
Kerli

4. Võrdle laste jutustusi. Märki tabelisse, kes sellest kirjutas.

	MARIS	ANDRES	KERLI
Ettevalmistused	x	x	—
Sõit „Vanemuisesse”			
Enne etendust ja vaheajal			
Istekoha leidmine			
Teatrietendus „Nukitsamees“			
Osatäitjad			
Muusika			
Lavakujundus ja kostüümid			
Võrdlus filmiga			
Käitumine teatris			
Kokkuvõte, hinnang			
Tagasisõit			

5. Esita suuline küsimus. Vasta küsimustele, kirjuta lünka puuduv sõna.

1. Kes .....?
..... ja ..... võrdlesid teatrietendust filmiga.
2. Kes .....?
..... rääkis lavakujundusest ja kostüümidest kõige täpsemalt.
3. Kelle .....?
..... arvates oleks pidanud Iti ja Kusti ema paluma abi politseilt.
4. Kellele .....?
..... ei meeldinud Iti. Põhjenda.
5. Kellele .....?
..... ja ..... meeldis Nukitsamehe pudikeelne laul.

5 NALJAPÄEVAD

Jaan Rannap

„Vanaisa, kui sina koolis käisid, kas teil ka naljapäev oli?” küsis Raivo vanaisalt. „Kas teie pugesite ka vahel pingi alla, kui õpetaja klassi tuli? Kas teie panite ka kriidi asemele küünlatüki ja hüüdsite „Aprill!”, kui õpetaja selle kätte võttis?”

„Meil olid koolis õppimispäevad, ega meie seal nalja tegemas käinud. Pealegi meie õpetaja ... tema poleks ilmiski kriidi asemel küünlatükki võtnud. Meie hõõrusime esimesel aprillil singitükiga tahvlit ja panime

õpetaja tindipotti vett. Jah, ja ükskord, kui õpetaja oli just tundi tulemas, peitsime end tühja kõrvalklassi. Õpetaja vaatas üle ukse, et kedagi ei ole. Ta imestas ja läks õpetajate tuppa tagasi,” rääkis vanaisa.

„Aga teie muidugi lipsasite kohe uuesti oma klassi?” arvas Raivo õhinaga.

„Täpselt,” muigas vanaisa. „See on vana trikk.”

„Vanasti oli parem koolis käia kui nüüd,” ohkas Raivo. „Meil ei ole kunagi ükski klass tühi. Ja tindipotte meil ka ei ole. Kõik õpetajad kirjutavad pastakaga. Kristjan tõi esimesel aprillil mütsi salaja klassi ja pani oma lauasahtlisse. Kui õpetaja klassi tuli, siis poiss hädaldas: „Mina ei julge istuda. Üks karvane loom on sahtlisse pugunud.”

„Noh, kas õpetaja tuli vaatama?” tahtis vanaisa teada.

„Ei tulnud. Ta ütles Kristjanile, et see on sul seal aprillijänes.”

„Minu ajal olid ikka päris aprillijäneseid. Me joonistasime neid paksule paberile ja lõikasime siis kääridega välja. Aprillijäneseid katsuti salaja teistele kuuesabasse või kampsuni külge kinnitada. Kõige rohkem nalja sai siis, kui õpetajal jäneseke selja taga tilpnes,” meenutas vanaisa.

Raivo silmad läksid suureks: „Kas õpetajad siis aru ei saanud? Nad oleksid ju pidanud taipama, et neil on jänes küljes.”

„Ma olen hiljem mõelnud, et küll nad vist saidki. Aga nad ei teinud välja. Nad ei tahtnud meie lusti rikkuda. See on umbes nii nagu sina Pillega peitust mängid. Sa tead ju küll, et ta on kapi taga nurgas. Aga vaatad sinna ikka kõige viimaks,” rääkis vanaisa.

„Eks ta ole,” ohkas Raivo. Ta mõtted olid juba homse päeva juures. 1. aprill! Imelik – raadios räägiti, et kõik on nüüd teisiti kui varem. Aga näe, aprillinalja meeldib lastel praegu teha niisamuti kui varemgi. Kas see tähendab siis seda, et suurtes muutumistes jääb alati midagi muutumatuks? See oli niisugune mõte, mis vajas arutamist koos vanaisaga. Aga praegu polnud Raivol selleks aega. Ta võttis paberilehe ja hakkas hoogsate tõmmetega lõhkise mokaga jänest joonistama.

A. Kloren, L. Tungal „Eesti keele õpik, 3. klass” II osa. Avita 2003, lk 94-95

1. Vasta küsimustele. Loe vastuseks laused tekstist.

1. Raivo tahtis teada, kuidas vanasti aprillinalja tehti.

1. Kellelt Raivo aprillinaljade kohta teavet küsis?
2. Mida Raivo küsis?
3. Mida Raivo tahtis vanaisa käest teada?

2. Vanaisa rääkis Raivole aprillinaljadest.

1. Millistest aprillinaljadest vanaisa pajatas? Täida lüngad.

- * .....
- * .....
- * .....
- * .....

3. Raivo rääkis koolis tehtud aprillinaljadest vanaisale.

1. Millistes aprillinaljadest teadis Raivo rääkida? Täida lüngad.

- * .....
- * .....
- * .....

2. Arutle.

1. Mis vanal ajal tehtud trikke pole tänapäeval võimalik teha? Miks?
2. Seleta väljendit: *suurtes muutumistes jääb alati midagi muutumatuks*? Too näiteid.
3. Mis aprillinalju sinu koolis tehakse?

3. Mõtle ja kirjuta lünka sulgudes olevale sõnale lähedase tähendusega sõna. Vajadusel kasuta teksti abi.

Vanaisa aprillinaljad

Vanal ajal käisid lapsed koolis (*tööd tegemas*) .....

Vanaisa arvates ei teinud nad koolis mingeid (*trikke*)
.....

Tegelikult tehti ka (*vanal ajal*) ..... koolis
aprillinalja.

Lapsed hõõrusid tahvlit (*lihatükiga*) .....,
sest rasvasele pinnale ei saa kriidiga kirjutada.

Vanal ajal kirjutasid nii õpetaja kui ka õpilased sullepea ja (*värvilise vedelikuga*)
.....

Lapsed (*kallasid*) ..... õpetaja tindipotti vett.

Vana aja õpilased (*läksid peitu*) ..... tühja klassiruumi.

Vanaisa ajal joonistasid (*koolilapsed*) ..... aprillijänesed.

Lapsed (*kinнитasid*) ..... jänesepildi salaja teistele selja külge.

Ka õpetajatel (*rippusid*) ..... aprilli-jänesed selja taga. Küllap
õpetajad said vembust aru, kuid nad ei tahtnud laste (*lõbu*) ..... rikkuda.

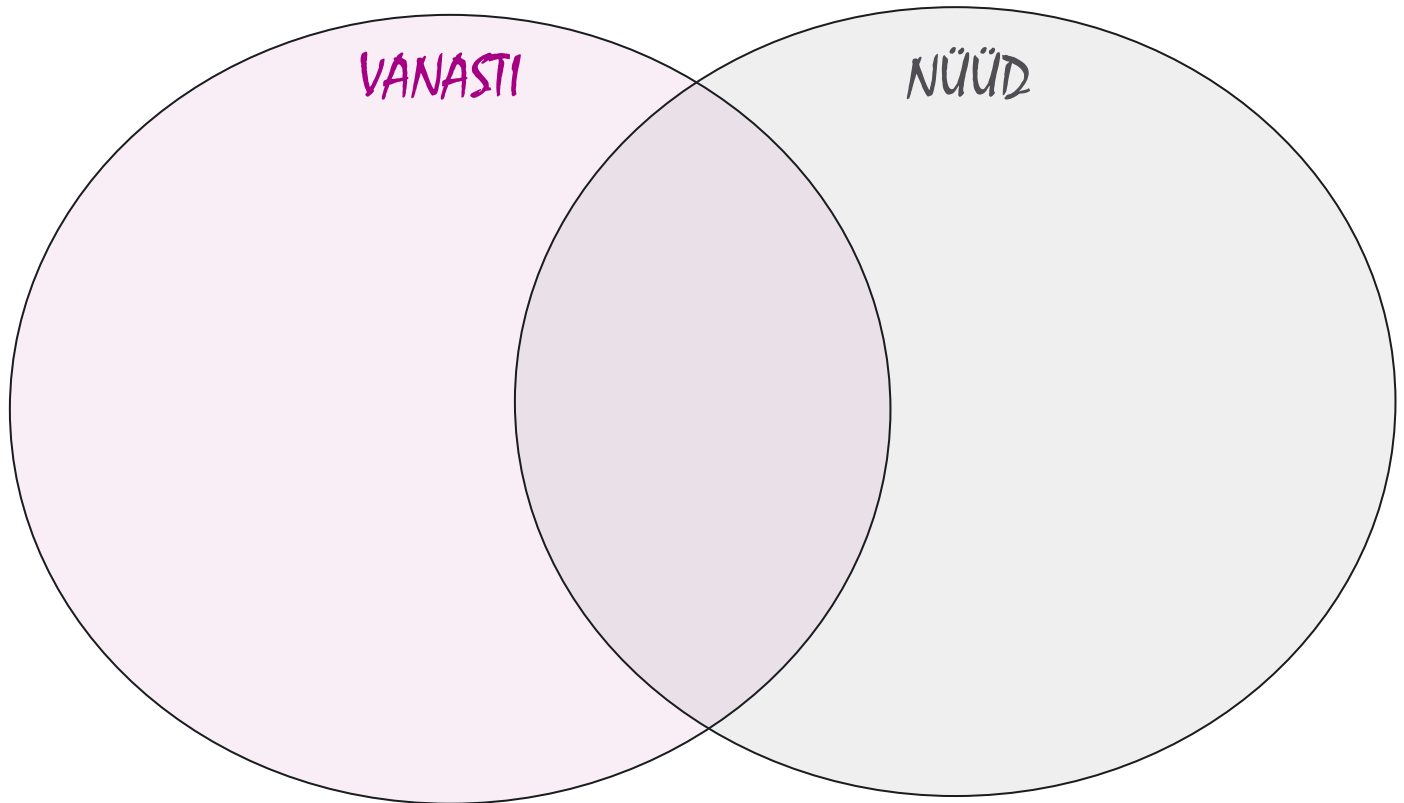

4. Räägi, kuidas vanaisa koolis aprillinalja tehti. Kasuta jutustamiseks eelnevat harjutust.

- 5. Täida diagramm. Ühe ringi sisse kirjuta, mis nalju tehti vanal ajal. Teise ringi sisse kirjuta, mis nalju tehakse tänapäeval. Kahe ringi kokkupuutekohta kirjuta, mis on ühist.**

Mis on nali?

Elus juhtub naljakaid seiku, aga ka äpardusi. Tuleb teha vahet, millal on lugu tõesti naljakas. Siis saab selle üle naerda ja teistelegi jutustada. Kuid tihti juhtub elus selliseid lugusid, mis paistavad küll naljakad, kuid tegelikult saab mõni inimene hoopis haiget. Siis küll ei sobi tema üle naerda ega nalja visata. Palju haiget võivad teha ka sõnad.

6. Mõtle ja arutle.

1. Meenuta mõni lugu, mis oli tõepoolest naljakas.
2. Kuidas saad aru väljendist: *sõnad teevad haiget*?
3. Too näiteid, kus sõnad on kedagi valusasti puudutanud?
4. Kuidas saad aru rahvatarkustest:
  - * Keel on inimese kõige suurem vaenlane.
  - * Ära naera teise õnnetuse üle.
  - * Seda, mida tahad teisele ütelda, ütle enne endale.

JUKU KOOLINALJU

1. Juku jõuab kooli suure hilinemisega.
„Mis juhtus?” küsib õpetaja.
„Mulle tungis kallale relvastatud bandiit.”
„Ja mis ta sult ära võttis?”
„Kodused ülesanded,” ütleb Juku.

2. Õpetaja küsib klassilt: „Kumb on kaugemal, kas Kuu või Prantsusmaa?”
Juku tõstab käe ja vastab: „Prantsusmaa on kaugemal. Kuud ma näen, Prantsusmaad mitte.”

3. Jukult küsitakse, kas ta oskab öelda, mis on olnud tema elus viis kõige õnnelikumat aastat.
„Muidugi oskan,” vastab Juku. „Need olid siis, kui ma esimeses klassis õppisin.”

4. „Kuule, Juku, kumb on vanem, sina või su vend?”
„Eelmisel aastal ütles ema, et vend on minust aasta vanem, nüüd oleme siis ühevanused.”

5. Õpetaja küsib eesti keele tunnis: „Kuidas on sõna *puu* mitmuses?”
Juku vastab: „Mets”.
„Kas sõna *püksid* on ainsuses või mitmuses?”
Juku teab vastust: „Ülevalt on ainsuses, altpoolt on mitmuses.”

6. „Õpetaja, kas saab karistada inimest, kes midagi teinud ei ole?”
tahab Juku teada.
Õpetaja: „Ei saa.”
Juku: „Mul on kodune töö tegemata.”

7. Loe Juku koolinalju kahekõnena.

VIKTORIIN

KAS TUNNED LINDE?

Kirjuta, kes need linnud on.

1. 🐦 sulestik läikiv-must

🐦 on kevadekuulutaja

🐦 on rändlind

.....

2. 🐦 kollane kõhualune

🐦 talvel inimeste läheduses

🐦 ei ole rändlind

.....

3. 🐦 tugev nokk ja pikk keel

🐦 sööb puukoore all
elavaid üraskeid

🐦 pöristab puutüvel nagu
taoks trummi

.....

4. 🐦 pesa on kausikujuline

🐦 püüab õhus lendlevaid putukaid

🐦 on ühe Euroopa riigi rahvuslind

.....

5. 🐦 halli-mustakirju sulestik

🐦 laul on kraaksumine

🐦 ei ole rändlind

.....

6. 🐦 saabub varakevadel

🐦 lõõritab kõrgel õhus

🐦 teeb pesa põllule

.....

7. 🐦 pikad jalad ja pikk nokk

🐦 pesa kõrgel posti otsas

🐦 nimetatakse titetoojaks

.....

8. 🐦 ei oska ega tahagi
endale pesa teha

🐦 muneb munad
võõraste pessa

🐦 kui laulab, siis kukub

.....

6

KULDNOKK

LEVIK Eestis väga levinud rändlind.

VÄLIMUS Sulestik must ja läikiv, nokk kollakas.

KEHAKAAL Umbes 65–80 grammi.

MÖÖTMED Keha pikkus 21–23 cm.

LAUL on vilistamine. Oskab ülitäpselt jäljendada teiste lindude laulu ja muid hääli. Isaslinnul on 20–70 laulukatkest koosnev viisivalik.

PESITSEMINE Elab pesakastides või puuõõnsustes. Muneb aprilli lõpul või mai algul 4–7 helesinist muna. Haub 13–15 päeva.

ELUPAIK ja **ELUVIIS** Elupaigaks on aiad, pargid. On päevase eluviisiga.

VAENLASED Röövlinnud, linnupoegadele ka varesed, oravad, kassid.

TOITUMINE Tarvitab nii loomset (putukad, vastsed, ussid, teod) kui ka taimset toitu (seemned, marjad, pungad). On kasulik, sest hävitab kahjurputukaid ja nende vastseid.

RÄNNE Kevadel saabub märtsi alguses. Sügisel võib ränne alata juba juuli lõpul ja kesta oktoobri lõpuni. Talvitub Hollandis, Belgias, ka Põhja-Aafrikas.

RAHVAPÄRASED NIMETUSED

rästas, türgi varblane, puurivarblane, mustmats, tulilind, nõgikikas, kullalind, rootsvarblane, rootsvilistaja, teomees

<http://bio.edu.ee/loomad/Linnud/STUVUL2.htm>

<http://www.miksike.ee/docs/lisa/2klass/8linnule/kuldnok1.htm>

1. Täida lüngad.

Kuldnokad on Eestis väga tuntud ..... . Kuldnokad lendavad igal sügisel Hollandisse, Belgiasse ja talvituvad ka ..... - ..... . Kevadel jõuavad nad Eestisse tagasi ..... . Nad leiavad pesapaiga ..... või puuõõnsuses. Emaslinnud munevad pessa ..... muna. .... päeva pärast kooruvad munadest pojad. Kuldnokad söövad taimset toitu, milleks on pungad, ... ja ..... . Kuid linnud söövad ka putukaid, nende vastseid, ... ja ..... . Kuldnokad on kasulikud linnud, sest nad hävitavad .....

2. Loe Ülle kirjutatud juttu ja tõmba sobimatud sõnad maha.

Vapper laububänd

Kõndisime eile läbi *pargi, soo*. Tee ääres, juures ühe kuivanud puu otsas laulis kuldnokk. Ma olen ju ennegi kuldnokka *näinud, uurinud*, aga mitte kunagi sedaviisi laulmas. Ta ei teinud mind üldse *kuulmagi, märkamagi*. Vahepeal ainult kõhatas hääle *puhtaks, kähedaks* ja laulis edasi. Lind laulis väga *kiiruga, valjult* ja pühendunult. Oleksin võinud ta *kaasa, tagasi* võtta ja koju rõdu ääre peale asetada. Lind oleks seda märganud võib-olla alles siis, kõht tühjaks oleks *läinud, käinud*. Kui ma mõne aja pärast sama teed *edasi, tagasi* tulin, oli kuldnokk ennast teise puu otsa ümber paigutanud. Ta *tiirutas, laulis* ikka sama lustiga edasi.

Loe seda juttu uuesti.

3. Lõpeta luuleread riimuvate sõnadega. Loe luuletus.

Kuldnokk, kuldnokk, kevade .....
 Kuldnokk, kuldnokk, ootan ma .....
 Kevade tulekust teate tood .....
 selle eest pesakasti teen .....

lind
 sulle, mulle,
 mind, sind,
 sina, mina,
 sooja, tooja,

7

PÕLDLÕOKE

LEVIK Eestis väga levinud rändlind.

VÄLIMUS Sulestik pruunikas, heledamate triipude ja laikudega, kõhualune kollakas. Pealael väike suletutt.

KEHAKAAL Umbes 35 grammi.

MÕÖTMED Keha pikkus 18 cm.

LAUL on lõõritamine, alustab lendu tõustes ja jätkab kõrgel (kuni 400 m) õhus lenneldes. Laulab varavalgest õhtuni. Mõnikord teeb ka teiste lindude hääli järele.

PESITSEMINE. Aprilli lõpul või mai algul muneb 3–5 valkjaskollalt muna. Haub 14 päeva.

ELUPAIK ja **ELUVIIS** Teeb pesa lagedale nurmele või põllule. On päevase eluviisiga.

VAENLASED Röövlinnud, väikekiskjad.

TOITUMINE Putukad, ussikesed ja seemned. On kasulik, sest hävitab põllukahjureid ja umbrohtude seemneid.

RÄNNE Kevadel saabub märtsi alguses. Sügisel algab ränne augusti lõpul ja septembri algul. Talvitub Lääne-Euroopas ja Põhja-Aafrikas.

RAHVAPÄRASED NIMETUSED Kiur, lõuke, lõõritaja, künnilind, kiriküüt

<http://www.looduspilt.ee/loodusope/>

<http://et.wikipedia.org/wiki/P%C3%B5ldl%C3%B5oke>

1. Täida lüngad.

Põldlööke on ..... sulestikuga linnuke. Pruunikas kaitsevärvus lubab jääda lindudel lagedatel põldudel märkamatuks. Lööke saabub meile ....., esimeste sulailmade saabudes. Rahvatarkus ütleb: „ ..... toob lõunasooja”.

Kevadpäevad on ..... laulu täis. Ta tõuseb nii kõrgele taevasse, et lindu näha pole. On kuulda vaid .....

Laulev põldlööke võib tõusta kuni ..... meetri kõrgusele.

Laulu alustab põldlööke juba hommikul .....

mõnikord lausa pimedas. Löökeste laul vaibub juuli

keskpaigas ja ..... lahkuvad linnud Eestist.

Emalind otsib endale nurmelt või põllult lohukese ja teeb endale ..... Ta vooderdab pesa kuiva rohuga ja muneb sinna ..... muna.

Löökesed otsivad ..... maapinnalt. Kevadel on lindude toiduks ....., sügise poole söövad linnud ..... Nad on inimestele kasulikud, sest .....

2. Leia ruudustikust Eestis pesitsevate lindude nimetused (13). Ringita need.

P	M	H	A	K	K	K
A	V	A	R	E	S	U
R	U	R	O	N	K	L
T	S	A	K	T	M	D
Ö	Ö	K	U	L	L	N
R	Ö	A	R	U	Õ	O
Ä	B	S	G	I	O	K
H	I	A	T	K	K	K
N	K	Ä	G	U	E	S

lööke, rähn, part, luik,
 kurg kuldnokk, kägu,
 ööbik, ronk, öökull,
 vares, harakas, hakk

Jooni rändlindude nimetused.

--	--	--	--	--	--	--	--

Ülejäänud tähed kirjuta ruutudesse. Mis linnu rahvapärane nimetus see on?

„Liiri-lii” kuulduis kõrgelt õhust.

„Kas juba lõoke?” ajas põldhiir kõrvad kikki. Ruttu ronis ta urust välja. Parajasti laskus lõoke maapinnale. „Kevad on tulnud!” hüüdis ta hiirele. „Olen tema esimene kuulutaja.” Lind tõusis jälle kõrgele õhku ja laulis rõõmsalt kevade tulekust. Põldhiir vaatas lõokesele järele, kuni see silmist kadus.

Põldhiir otsustas kaasikusse minna. Ta tahtis näha, kuidas sugulane karihiir on külma talve üle elanud. Kaasikusse oli tulnud kuldnokk. Lustlikult vilistas ta puu otsas kevade tervitusi.

„Kuldnokk on juba siin?” tõstis karihiir nina üles. „Kevad on käes!” hüüdis talle kuldnokk. „Olen tema esimene kuulutaja.” Lind oli selle üle väga uhke. Ka põldhiir jõudis kaasikusse. Kuldnokk silmas teda kohe. Ta vilistas õige pikalt ja teatas siis, et kevad on tulnud. „Ma kuulsin seda juba lõokeselt,” vastas põldhiir. Kuldnokk sai pahaseks, et lõoke oli uudist enne teda teatanud. Ta jättis hiired sinnapaika ja lendas põllule.

Juba eemalt kuulis kuldnokk lõokese lõõritamist kõrgel taeva all. Siis vaikis laul ja lõoke laskus alla põllule. „Käi siit minema!” hüüdis kuldnokk lõokesele ja ähvardas teda nokaga lüüa. Lõoke taganes veidi, kuid ära minna ta ei tahtnud. „Mina tulin nii vara Lõunamaalt siia ainult selleks, et esimesena kevadet kuulutada. Kannatasin sellepärast isegi külma ja nälga,” seletas kuldnokk. „Seda kõike tegin ju minagi,” vastas lõoke. Nii nad vaidlesid hulga aega. Kuidagi ei jõudnud linnud selgusele, kellel on õigus esimesena kevadet kuulutada.

Äkki lendas üle nende peade vares. Kurvalt kraaksus ta: „Kevad ei tule ega tule!”

Seda kuuldes vaatasid kuldnokk ja lõoke teineteisele otsa. „Meie riidleme siin ja paljud ei teagi veel, et kevad on tulnud,” ütles kuldnokk. „Teeme siis nii: mina kuulutan kevadet põldudel, sina parkides ja aedades,” tegi lõoke ettepaneku. Kuldnokk oli sellega kohe nõus. Rõõmsalt tõusis lõoke sinise kevadtaeva alla ja lõõritas kevade tulekust.

Kuldnokk leidis istepaiga õunapuul ja vilistas kevade tulekust.
Nii said kõik nii põldudel kui ka aias teada, et kevad on käes.

Juhan Kallak. Emakeele lugemik algkoolile. Tallinn: Eesti kirjastus, 1942, lk 208-211.

1. Vasta küsimustele.

1. Kes olid esimesed kevadekuulutajad?
2. Millega põhjendas kuldnokk, et temal on õigus esimesena kevadet kuulutada?
3. Millega põhjendas lōoke, et temal on õigus esimesena kevadet kuulutada?
4. Kummal linnul oli õigus?
5. Mis lahenduse leidsid vaidlejad?

2. Leia tekstist ja märgista, mis sõnadega on iseloomustatud lindude laulu. Kirjuta punktiirile linnu nimetus. Ühenda sobiva lauluga.

vilistab

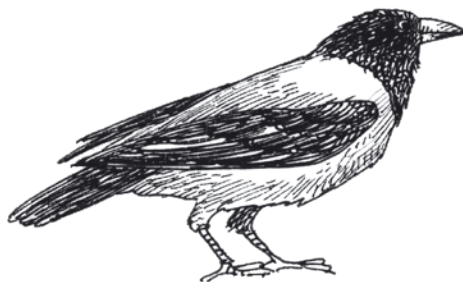
Liiri-lii! Liiri-lii!

Vidiit! Vidiit!

kraaksub

Vaak-vaak!

lōõritab

3. Jaota pala neljaks osaks.

Lōoke kuulutas põldhiirele kevadet.
Kuldnokk kuulutas karihiirele kevadet.
Lōoke ja kuldnokk vaidlesid selle üle, kellel on õigus olla kevadekuulutaja.
Lōoke ja kuldnokk leidsid lahenduse.

4. Täienda kahekõnet teksti abil.

Kuldnokk ja lööke

1.

Tegelased: lööke ja põldhiir

Tegevuskoht: kevadine põld

Lööke laulab kõrgel õhus ja laskub siis maapinnale.

Põldhiir ronib oma urust välja.

LÖÖKE (laulab kõrgel õhus): Liiri-lii! Liiri-lii!

PÕLDHIIR (ronib urust ja kuulatab): Kas ..... on juba kohal?

LÖÖKE (laskub põllule): Kevad .....

Olen .....

PÕLDHIIR: Kevad on käes. Lähen kaasikusse. Tahan .....

Lööke tõuseb õhku. Põldhiir lahkub.

2.

Tegelased: ....., ... ja .....

Tegevuskoht: Kevadine kaasik.

Kuldnokk istub kase otsas ja laulab. Karihiir tuleb urust välja.

Saabub põldhiir.

KULDNOKK (*vilistab kase otsas*): Vidiit! Vidiit!

KARIHIIR (*vaatab üles*): Oo, kuldnokk .....

KULDNOKK (*uhkelt*): Kevad ..... Olen .....

PÕLDHIIR: Tere, ...! Kuidas talv möödus?

KULDNOKK: Kuulete hiired, kevad .....! Vidiit!

PÕLDHIIR: Ma .....

KULDNOKK (*pahaselt*): Ei või olla! Mina olen see, kes kuulutab .....

Ma lähen ja teen selle lõokesele selgeks. (*lahkub*)

3.

Tegelased: ....., ... ja .....

Tegevuskoht: .....

Lõoke lõõritab kõrgel taeva all. Saabub kuldnokk. Lõoke lõpetab laulmise ja laskub põllule kuldnoka juurde.

KULDNOKK: Käi .....! (*ähvardab nokaga lüüa*)

LÕOKE (*taganeb veidi*): Miks mina peaksin lahkuma?

KULDNOKK: Mina .....

Kannatasin .....

LÕOKE: Seda .....

Vares lendab üle nende peade.

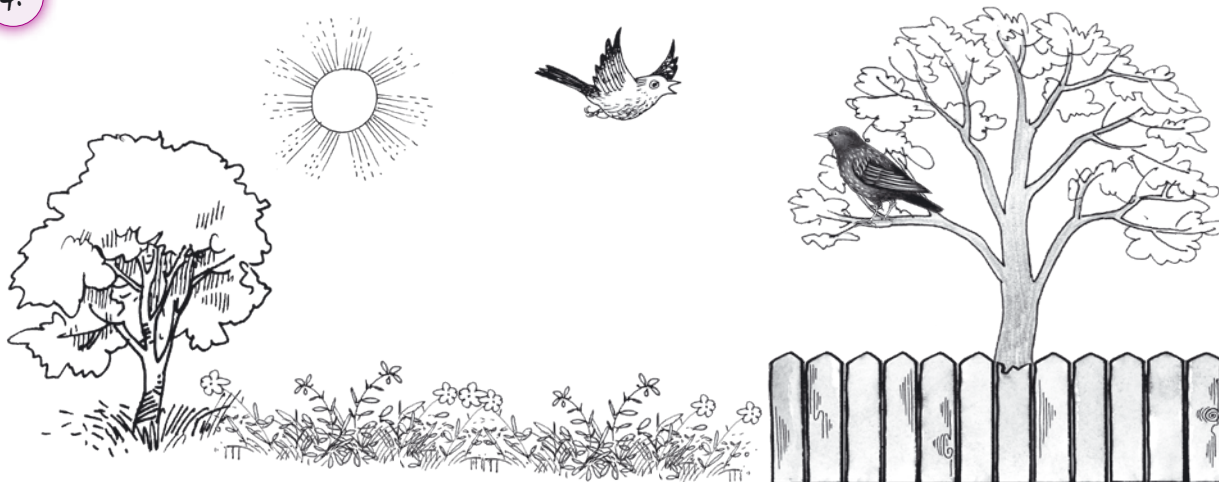
VARES (*kurvalt kraaksudes*): .....

KULDNOKK: Meie .....

LÕOKE: Teeme siis nii, et mina .....

KULDNOKK: Ma olen sellega nõus. Lähen ja .....

4.

Lõoke tõusis sinise kevadtaeva alla ja lõõritas kevade tulekust.

Kuldnokk leidis istepaiga õunapuul ja vilistas kevade tulekust.

Nii said kõik nii põldudel kui ka aias teada, et kevad on käes.

5. Loe osalistega.

KUS TÖÖTAVAD MEIE VANEMAD

Õpetaja Katrin Jõgi teatas, et järgmistes tundides on kavas tutvustada ameteid. Ta ütles, et õpilased võiksid eelkõige tutvuda oma vanemate tööga. Andres arvas, et oleks tore vaadata erinevate elukutsetega inimeste tööd. Õpetaja nõustus, et see on päris hea mõte. Enne tuleb küsida, kas igale poole oodatakse klassitait lapsi. Aga uurida tasuks seda võimalust küll.

Kui Mart koju jõudis, siis rääkis ta õpetaja ettepanekust emale. Ema arvas, et kirjakandja tööd pole kuigi huvitav jälgida. Ta paneb ajalehed ja kirjad postkasti ning ruttab siis edasi järgmise majani. Ema soovitas, et lapsed võiksid postkontorit külastada ja jälgida, kuidas posti sorteeritakse. Ta lubas postkontori juhataja käest uurida, kas 6. klassi lapsed tohiksid sinna õppekäigule tulla.

Mart mõtles, et isa töö puidufirmas võiks sasmuti teisi õpilasi huvitada. Aga isa oli juba teist nädalat Soomes õppereisil ja pidi alles kuu lõpul tagasi tulema. Mart tundis puidufirma ülemust Madist ning helistas ise juhatajale. Kahjuks ei võtnud keegi kõnet vastu. Nüüd otsustas Mart küsida isa käest Madise mobiilinumbrist.

„Tere, paps! Kas sa saad praegu rääkida?” helistas Mart isale.

„Jah, mul on praegu lõunapaus. Mis mureks?”

„Meie klass tahaks puidufirmasse õppekäigule minna. Palun ütle mulle onu Madise mobiili number!”

„Ma ei tea seda numbrit peast. Sa võta kirjutuslaua ülemisest sahtlist pruunide kaantega märkmik. Sealt leiad vajaliku numbri.”

„Aitäh! Ma ei saa pikemalt rääkida, kaugekõne on kallis. Ma kirjutan sulle pikemalt, kui sa niipea veel koju ei tule. Tšau, paps!”

Mart leidis vajaliku numbri ja helistas puidufirma juhatajale. Juba järgmisel neljapäeval võisid 6.a klassi õpilased Mardi isa töökohta uudistama minna.

Mart teatas kokkuleppes klassijuhatajale. Järgmisel päeval pani poiss klassi teadetetahvlile kuulutuse:

Klassijuhataja ootab meid riidehoiu juures
 14. aprillil pärast 5. tundi,
 et minna õppekäigule
KASESALU PUIDUFIRMASSE
 Kohtumine puidutööstuse juhataja ja töölistega
 on kokku lepitud kella 14-ks.
 Mart

1. Vasta küsimustele teksti abil (T) või mõtle ise (M).

1. Millest oli õpetajal kavatsus lastele rääkida?
2. Mis ettepaneku tegi Andres?
3. Miks ei saanud õpetaja arvates kõikidesse töökohtadesse minna?
4. Mis ettepaneku tegi Mart emale?
5. Mis ettepaneku Mardi ema tegi?
6. Mis mõte tuli Mardil?
7. Miks ei saanud Mardi isa ise lapsi oma töökohal vastu võtta?
8. Mis ajaks leppis Mart kokku laste kohtumise puidufirmas?

2. Asenda sulguses olevad sõnad lähedase tähendusega sõnadega. Vajadusel kasuta teksti abi.

1. Õpetaja Katrin Jõgi tegi ettepaneku tutvuda erinevate (*ametitega*)
 .....
2. Mardi ema töötas juba teist aastat Kasesalu (*sidejaoskonnas*)
 .....
3. Mardi ema oli (*postiljon*) ..... ja viis ajalehti ning
 ajakirju kodudesse.

4. Mardi ema soovitas tulla lastel (*külaskäigule*) ..... postkontorisse.
5. Ema arvas, et postkontori (*ülemus*) ..... on nõus lubama lapsi posti sorteerimist vaatama.

3. Leia tekstist ja loe Mardi telefonivestlust isaga.

1. Kes alustas vestlust? Miks?
2. Mida Mart esmalt isa käest järele päris? Miks?
3. Miks oli sel ajal isal võimalik pojaga vestelda?
4. Milleks Mart isale helistas? Mida ta teada tahtis?
5. Miks ei saanud isa Mardi soovi täita? Mida ta soovitas teha?
6. Miks jäi isa ja poja vaheline telefonivestlus lühikeseks?
7. Mil viisil lubas poeg isale täpset teavet anda?

4. Tuleta Mardi ja puidufirma juhataja vaheline telefonikõne. Täida lüngad.

Tere! Kasesalu Puit juhataja Madis Meri kuuleb.

Tere päevast! Mina olen ....., Meelise poeg.
Minu isa on ..... Seega pöördun Teie poole, mul on üks palve.

Tere, Mart! Mis mure sul siis on, lase kuulda.

Meie klass .....
Kas see oleks võimalik?

Saab ikka. Meile sobiks näiteks järgmise nädala .....
Mis kellaks te saaksite tulla?

Sel päeval on meil ..... tundi. Nii et jõuaksime kella ....., kui sobib.

Hästi, sobib. Töölised on siis lõunavaheajalt tagasi ja saavad teile tööd tutvustada. Kui palju õpilasi tuleb?

Meid on ..... . Ma räägin veel ka õpetajaga ja kui midagi muutub, siis ..... . Suur aitäh teile!

.....

5. Võrdle kahte telefonikõnet.

- * Milleks oli Mardil vaja helistada
  - isale?
  - puidufirma juhatajale?
- * Kes alustas telefonivestlust?
- * Mis sõnadega pöördus Mart
  - isa poole?
  - juhataja poole?
- * Mis oli telefonikõne tulemus?
- * Mille poolest kaks vestlust
  - olid sarnased?
  - erinesid?
- * Mis viisakusväljendeid tarvitasid kõnelejad?

10 KIRI ISALE

Kasesalus 15. aprillil

Tere, isa!

Ma tahtsin sulle hakata e-kirja kirjutama. Aga ema andis paberi ja käskis mul kiri posti teel saata. Ta arvas, et inimene peab oskama kirja ja ümbrikule aadressi kirjutada. Ma saan aru, ta on ikkagi postitöötaja.

Ma sain onu Madise numbril sinu märkmikust. Leppisin temaga õppekäigu kokku. Eile käisimegi puidutööstuses. Poistele väga meeldis, aga tüdrukud kirtsutasid nina. Neile ei meeldinud vali masinate müürin ja puutolm. Tüdrukud ütlesid, et ainuke hea asi on puidulõhn. Onu Madis tutvustas meile, kuidas palgist saab laudu. Rääkis ka, mis saekaatrist tulnud laudadega edasi tehakse. Kuigi ma olin varem ka sinu töökohas käinud, oli ikkagi põnev. Onu Heigo viis meid palkmaja ehitust vaatama. Nüüd vaatasid isegi tüdrukud huwiga. Mõned poisid arvasid, et võikski hakata puitmajade ehitajaks. See töö vist meeldiks mullegi. Ei tea, kus seda õppida saaks?

Meil on nüüd iga nädal elukutsetega tutvumised ja õppekäigud. Eelmisel nädalal käisime tuletõrjujate juures. Marise ema tuli kooli ning rääkis pagari ja kondiitri tööst. Me ei oleks ju kogu klassiga kohviku kööki ära mahtunud. Tädi Merit tõi meile ka ahjusooje saiu maitsta. Imehead olid!

Emal lubas postkontori juhatajaga rääkida, ehk saame ka sinna külla minna. Ka Urmo ema töötab seal. Ta on leti taga

ja müüb seal postmarke, ümbrikke ning annab inimestele postipakke kätte.

Sinu tööreis lõpev vist paari nädala pärast. Ema arvas, et võiksime sulle Helsingisse vastu sõita. Siis käiksime seal ringi ja tuleksime koos koju. Mida Sina sellest plaanist arvad? Ema saaks endale töö juurest mõne vaba päeva. Ka meie kiisiksime koolist reedese päeva vabaks. Nii saaksime Soomes isegi kaks päeva olla. Ma olen kuulnud, et Helsingis on väga huvitav merepark. Tahaksin nii väga sinna minna. Maarja ütleb, et tema tahaks hoopis loomaaias või Serena veepargis käia.

Ma ootan Sinu kojutulekut. Loodan, et meie plaanid Helsingisse sõita õnnestuvad.

Ema siida on nüüd rahul, et ma Sulle kirja saadan. Aga edaspidi suhtleme ikka meilitsi, on kiirem ja odavam.

Tervitab Mart

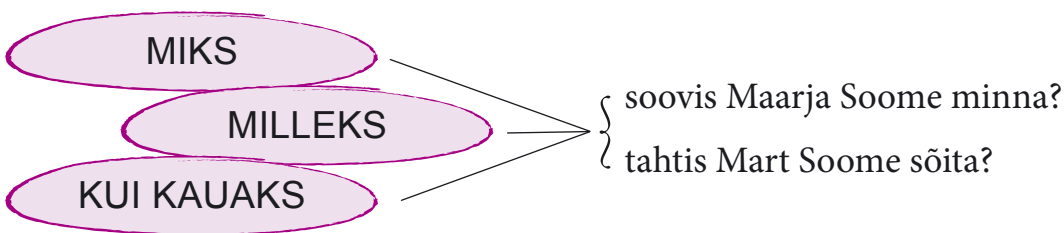
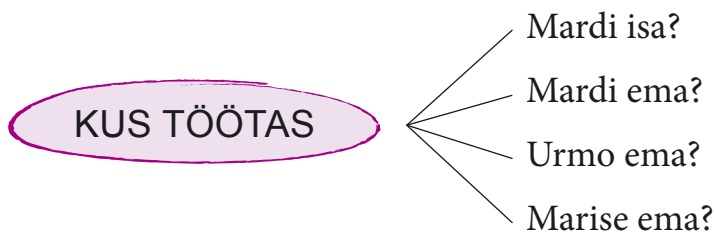
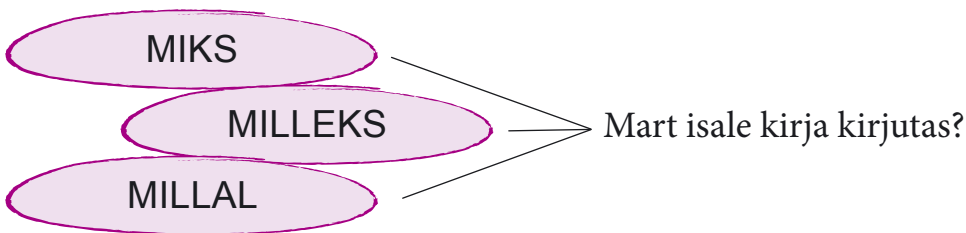
Mart Pettai
Metsa tn 12-2
33409 Kasesalu
Eesti

Meelis Pettai
Kirkkotie 134 - 9b
04304 Tuusula
Suomi

1. Moodusta küsilauseid. Esita küsimused kaaslastele vastamiseks. Kontrolli vastuseid kirja abil.

2. Lõpeta küsimused. Vasta kirja abil suuliselt.

- Mis asutustes käis Mardi klass .....
- Mis tööd tutvustas onu .....
- Mis tööd tutvustas .....
- Mis tööd .....

3. Kelle kohta sobib see väide? Märki tabelisse x.

TÖÖTAB ...	Mardi isa	Mardi ema	Onu Madis	Onu Heigo	Marise ema	Urmo ema
... puidufirmas						
... postkontoris						
... tuletõrjes						
... kohvikus						

4. Vali lause algusele sobiv lõpp. Kirjuta rea ette järjekorranumbrid.

1. 6. klass käis puidufirmas	☐	15. aprillil.
2. Puidufirma juht	☐	tutvustas puitmajade ehitamist.
3. Onu Heigo	☐	puidulõhn.
4. Tüdrukutele ei meeldinud	☐	rääkis saekaadri tööst.
5. Poisid soovisid	☐	14. aprillil.
	☐	puidutööstuse müra ja tolmu.
	☐	õppida puitmajade ehitajaks.

5. Loe ja tõmba maha üleliigsed sõnad.

1. Kasesalu kooli kuues klass käis õppekäigul puidufirmas, postkontoris, kohvikus ja tuletõrjajate juures.
2. Lapsed tutvusid ettekandja, pagari, kondiitri, puitmajade ehitaja ja tuletõrjajate tööga.
3. Mardi ema, Marise isa ja Urmo ema töötasid Kasesalu postkontoris.
4. Ema, isa, Maarja ja Mart tahtsid sõita Helsingisse siis, kui isa tööreis lõpeb.
5. Maarja tahtis külastada Soomes meremaailma, loomaaeda ja veeparki.

6. Arutle ja vasta.

1. Miks ema soovitas Mardil kirja posti teel saata?
2. Mille poolest erineb e-kiri ümbrikus saadetud kirjast?
3. Kas Sa oled kellelegi kirja või postkaardi saatnud? Miks?
4. Kes on Sulle posti teel kirja või kaardi saatnud?
5. Miks ei ole alati võimalik meili teel kirju saata ja saada?

7. Kirjuta vanaisale / vanaemale kiri.

Teata, et tuled nädalavahetusel talle / neile külla.

.....

.....

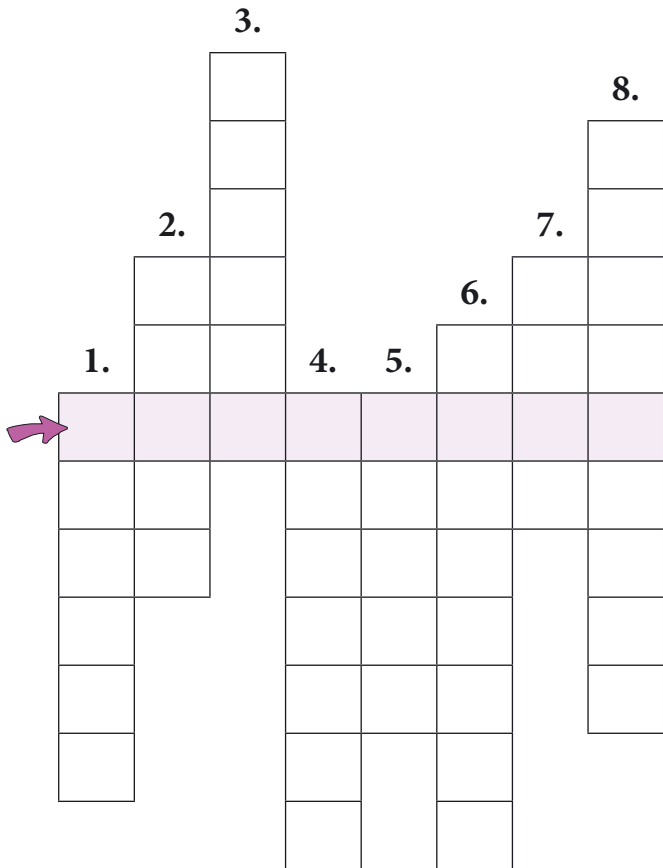
.....

.....

.....

8. Lahenda ristsõna. Kasuta ümbrikul (lk 46) olevat teavet.

1. Perenimi ümbrikul.
2. Riigi nimi.
3. Kirja saaja eesnimi.
4. Soome kohanimi.
5. Tänavanimi Eestis.
6. Eesti kohanimi.
7. Kirja saatja eesnimi.
8. Tänavanimi Soomes.

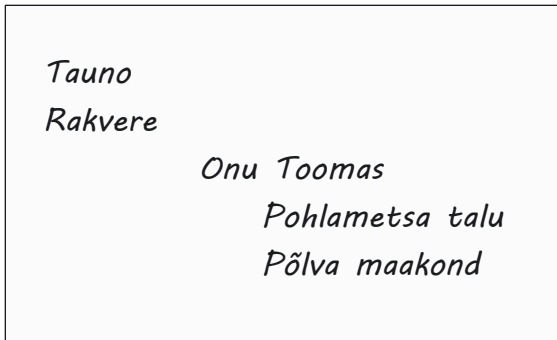
Vasakult paremale:

Ümbrikul peab olema

.....

9. Uuri ümbrikuid. Mida märkad? Paranda suuliselt.

10. Kirjuta ümbrikule oma nimi ja postiaadress.

11 MIS TÖID TEEB AEDNIK?

Marise intervjuu emaga

1. Räägi palun, mis töid sa aiandis teed.

Ma töotan firma Kasesalu Haljastus kasvuhoones ja hoolitsen seal kasvavate taimede eest. Peamiselt on need lilletaimed, mida istutatakse kevadel haljasaladele ja parki. Kasvuhoones kasvavad ka roosid, tulbid ja priimulad. Neid viime lillekauplusesse müüki.

Mina kastan ja väetan praegu neid lilleistikud, mida me maikuus välja istutame. Neid lilletaimi on võimalik meilt osta ja koduaeda istutada.

2. Aga kui taimed on istutatud, mida sa siis teed?

Kui tuleb vihmavaene suvi, siis käin parkidesse istutatud taimi kastmas ja väetamas. Töid jätkub ka kasvuhoones. Sinna tuleb uus muld sisse tuua. Muld tuleb ette valmistada uute taimede külvamiseks. Lilleseemnete ja istikute tellimine pole minu töö, sellega tegeleb aiandi juhataja.

3. Mis on aedniku töös raske?

Aednikutöö eeldab head tervist. Õues võib olla nii külm kui ka niiske, suvel aga väga palav. Kasvuhoones on väga soe ja niiske. Kui sealt õue minna, siis võib väga kergesti külmetuda. Kuna kasvuhoone õhus on üsna palju õietolmu ei sobi see töö inimestele, kes on allergilised. Samuti võib allergiat põhjustada kokkupuude väetiste ja teiste kemikaalidega. Nädalas tuleb tööl olla tavaliselt 40 tundi. Kevadel tuleb arvestada sellega, et töö käib ka nädalavahetustel.

4. Mis oskusi on selles ametis vaja?

Aednik peab tundma aiataimede sorte ja nende kasvatamis-tingimusi. Ta peab tundma umbrohte ja aiakahjureid, et osata õigel ajal ja sobivate vahenditega neid tõrjuda.

5. Kus saab aednikuks õppida?

Mina õppisin seda tööd ühe vanema naise käest, kes oli mitukümmend aastat aednikutööd teinud. Aiandust on võimalik õppida Räpina Aianduskoolis.

6. Kas aiandis on tööd ka lastele?

Ma arvan, et suvevaheajal leidub tööd nii poistele kui ka tüdrukutele. Lapsed saavad lillepeenraid rohida ja lilli kasta. Meie firma hooldab mitmeid haljasalasiid ja parke. Seal on tarvis nii riisuda kui ka oksid koristada, poistele peaks sobima töö muruniidukiga.

1. Vasta küsimustele teksti abil (T) või mõtle ise vastus (M).

1. Kus töötab Marise ema?
2. Mis on Marise ema tööülesanded kevadel?
3. Mis töid teeb Marise ema suvel?
4. Mis võiksid olla aedniku tööd sügisel ja talvel?
5. Mis oskused on aedniku töös vajalikud?
6. Kus on võimalik aednikuks õppida?
7. Mis töödes saavad lapsed aednikele abiks olla?

2. Jooni lähedase tähendusega sõnad ja väljendid.

firma – kauplus, ettevõtte, kasvuhoone, asutus

aiand – aiamaaja, taimi kasvatav ettevõtte, aiapost

haljasala – halli värvi põld, heinamaa, muruväljak, lillepeenar

istik – istutustaim, lilletaim, taim peenralt istutamiseks,
puhkenud õis

vihmavaene – põuane, vihmane, suur vihmasadu, kuivad ilmad

allergia – haigus, paistetused, nohu, ülitundlikkus mõne
aine suhtes

kemikaalid – tööstuses toodetud ained, mürgid, ravimid

3. Täienda lauseid teksti abil.

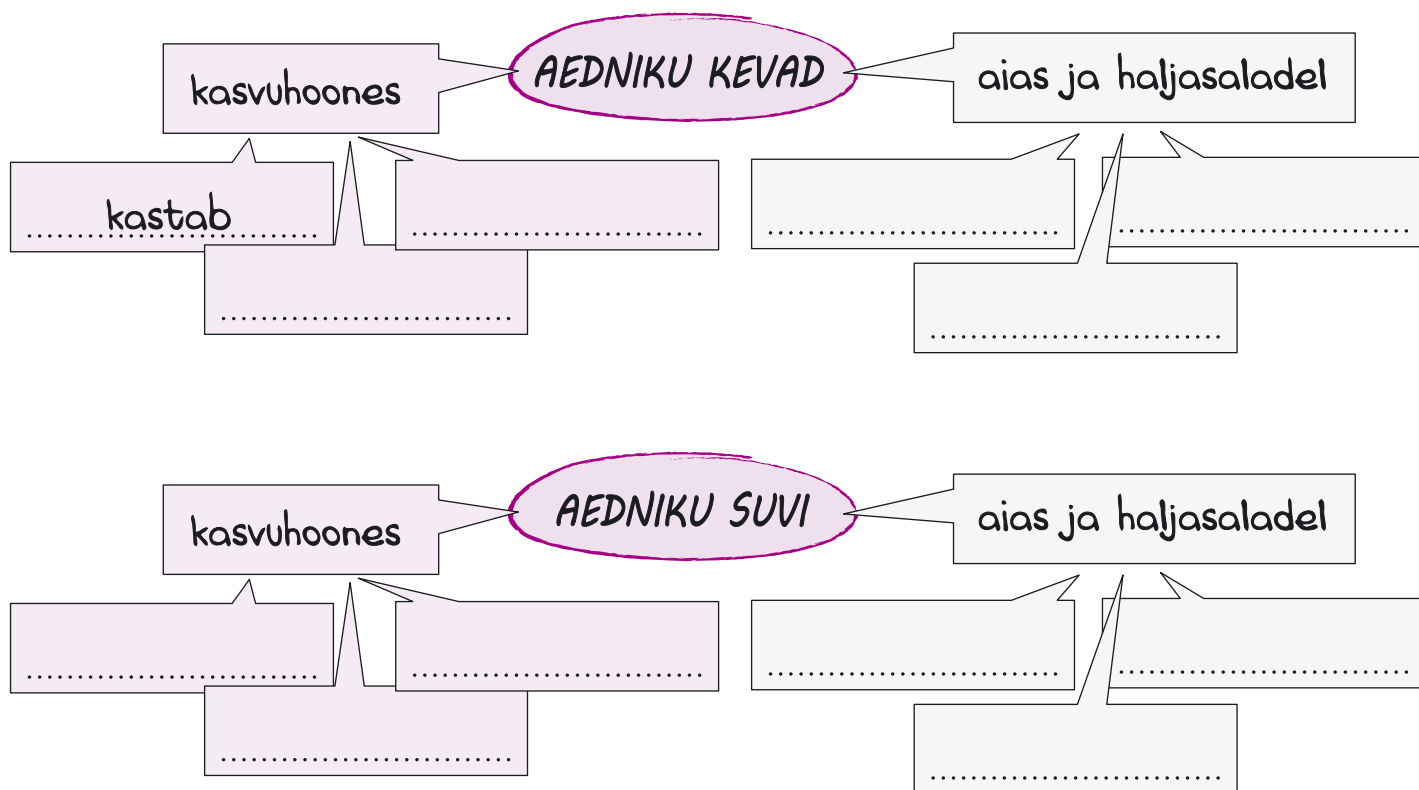
Aednik

Aednik töötab aias, ... või pargis. Tema tööks on hoolitseda ..... eest nii kasvuhooones kui ka väljas. Ta istutab, kastab ja ..... taimi ning hävitab umbrohtu ja .....

Aednikuks sobib inimene, kes armastab ..... ja kellel on püsivust hoolitseda taimede eest. Selles ametis töötamine eeldab head ....., sest töötada tuleb iga ilmaga. Töö kasvuhooones ei sobi inimestele, kes on ..... mõnede ainete suhtes.

4. Täienda teabekaarti teksti abil. Mõtle lisa.

5. Loe ja tõmba loetelust maha, mis ei sobi. Loe saadud laused.

Sügisel on aedniku ülesandeks riisuda pargis lehti, käia seenel, katta roosid talveks kuuseokstega kinni, külvata kasvuhooonesse lilleseemned, külvata põllule talirukist, väetada ja kasta lilletaimi, istutada lilletaimi peenardele.

Talvel on aedniku ülesandeks puhata, istutada peenardele taimi, jahvatada rukkijahu, hoolitseda potilillede eest, külvata parkidesse muru, väetada ja kasta kasvuhoonetaimi, müüa lilleistikuid, kududa kindaid ja sokke.

6. Loe tööpakkumisi ja lahenda ülesanded.

OÜ KASESALU HALJASTUS pakub suveperioodiks tööd:

- niitjale murutraktori ja muruniidukiga
- lillepeenarde rohiatetele
- pargitöölisele

Tööd on jõukohased nii pensionäridele kui ka õpilastele. Tunnitasu 3-5 €

Murutraktoriga töötamisel vajalik vanus vähemalt 14 aastat.

Pöördu küsimustega aiandi juhataja poole: tel 55 55778 või tule ise kohale tööpäevadel 9.00- 17.00
www.kasesaluhaljastus.ee

15-aastane noormees otsib suveks tööd. Oman kogemusi ehitusel abitöölisena. Sobib ka muruniitmine või puude lõhkumine ja riita ladumine.
mikk@kasesalu.ee

Olen nõus aitama kodustes töödes abi vajavaid inimesi.
katrina@kasesalu.ee

VAJAN ABILIST, KES NIIDAKS KORD NÄDALAS MURU JA AITAKS LÕHUTUD KÜTTEPUUD KUURI LADUDA. Tunnitasu kokkuleppel.
Tulla Tulbi tn 7 ja küsida Maretit.

7. Täida tabel. Tee õigesse veergu x.

Väide	Õige	Vale
1. Kasesalu haljastusfirma vajab suveks töölisi.		
2. Suveks on töid nii pensionäridele kui ka õpilastele.		
3. 13-aastane laps saab tööd lillepeenarde rohijana tunnitasuga 3-5 €		
4. Katrina pakub koduseid töid abivajajatele.		
5. Aiandi juhataja ootab huvilisi vestlusele igal nädalapäeval kella üheksast viieni.		
6. Viieteistkümne-aastane Mikk otsib suveks tööd.		
7. Maret pakub muruniitjale tunnitasuks 5-7 €		
8. Mikule võiks sobida töö Mareti juures.		
9. Katrina võiks töötada Tulbi tänaval elava naise juures.		
10. Mina saaksin töötada muruniitjana Kasesalu Haljastuses.		

8. Kes võiksid omavahel ühendust võtta? Põhjenda kuulutuste abil.

- 1) ..... ja .....
- 2) ..... ja .....
- 3) ..... ja .....
- 4) ..... ja .....

12

TÖÖMEHE ja LAISKVORSTI ELU

Leelo Tungal

Töömehe elu

Siis, kui töömees õue läheb,
saavad rõõmsaks teda nähes
peenrad, puud ja kurgilavad.
Saed ta poole naeratavad.
Reha ühes labidaga
ootab rõõmsa pabinaga.

Siis, kui töömees astub kööki,
magusaks saab lihtne söökki.
Supp see ise suhu voolab,
kotlet parajaks end soolab,
pannkook puuderdab end suhkrus –
töömeest toita on ju uhkus.

Siis, kui töömees tuppa astub,
naerab tuba talle vastu.
Ukselingid tere teevad,
uksehinged rõõmust keevad.
Diivan kilkab: „Tule sülle!”,
peegel: „Vaata otsa mulle!”

Siis, kui töömees läheb tuttu,
magus unenägu ruttu
tema silme ette tekib.
Töömeest kallistavad tekid,
hellalt embab teda lina,
padi paitab töökat nina.

Laiskvorsti elu

Siis, kui laiskvorst õue läheb,
saavad kurjaks teda nähes
peenrad, puud ja aiasambad.
Saag lööb püksisäärde hambad.
Reha ühes labidaga
pageb hirmuvabinaga.

Siis, kui laiskvorst astub kööki,
maitsetuks saab magussöökki.
Supp suu kõrvalt maha voolab,
kotlet enda üle soolab.
Pannkook praeb end vintskeks nahaks –
kes see laiska toita tahaks!

Siis, kui laiskvorst tuppa tuleb,
tuhmiks saavad lambituled.
Uksehinged vihast keevad,
ukselingid pihku jäävad,
diivan vedrud püsti ajab,
peeglilt tolmu pähe sajab.

Siis, kui laiskvorst läheb sängi,
sängki temaga ei mängi,
und ei teki ega teki.
Rasked, palavad on tekid,
kitsaks paelaks muutub lina,
padi torgib laisa nina.

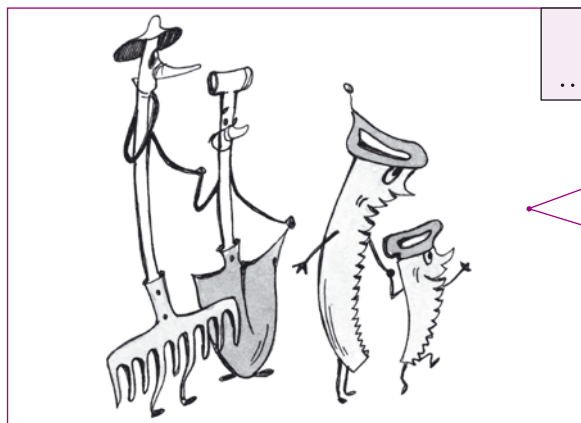
1. Loe ja võrdle, kuidas on kirjeldatud töömeest ja laiskvorsti.

- * aiatöödel
- * toas
- * toiduvalmistamisel
- * öösel

2. Märkista sõnad ja väljendid, mis näitavad erinevust kahe luuletuse vahel.

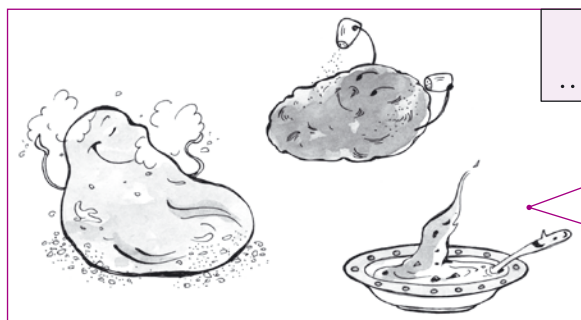
3. Tee kokkuvõte. Loe, kuidas luuletaja on väljendanud.

TÖÖRIISTAD

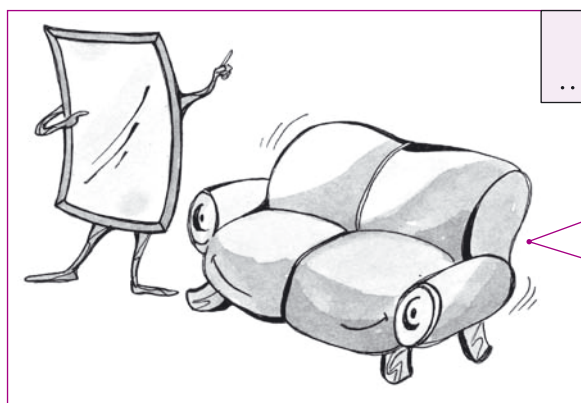
ootavad töökaid käsi

kardavad .....

maitseb ka lihtne söök

viriseb .....

tervitab .....

koristamata .....

tööst väsinud, uni on .....

vähkreb voodis, und .....

4. Kirjelda luuletuse abil tööka ja laisa inimese päeva.

Töömehe päev

Aiatöö ja tööriistad ootavad töömehe (*mida?*) .....

Kui töömel on kõht tühi, maitseb talle ka (*mis?*) .....

Tööka inimese tuba on (*missugune?*) .....

Peale tööd ootab töömeest (*missugune?*) ..... voodi ja
(*missugune?*) ..... uni.

Laiskvorsti päev

Aiatöö ja tööriistad kardavad näha (*keda?*) .....

Kui laiskvorst teeb süüa, siis toit on (*missugune?*) .....

Laisa inimese tuba on (*missugune?*) .....

Laiskvorsti magamisase on (*missugune?*) ..... ja tema
uni (*missugune?*) .....

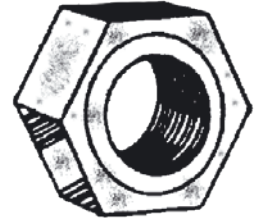
5. Täienda tabelit. Vajadusel palu abi õpetajalt.

Kes?	Mida teeb?	Mida peab oskama?	Missugune peab olema?
	valmistab maitsvaid toite	ohutult töötada kuuma pliidi juures, kasutada lõikeriistu	puhas, korralik, kohustundlik ja täpne
	ravib hambaid, annab nõu, kuidas hammaste eest hoolitseda		
aednik			
	tegeleb avaliku korra kaitsmisega ja kuritegude uurimisega		julge, aus, õiglane ja raudsete närvidega

Heljo Mäni järgi

Käpard

Tööstuskoolis pidid õpilased tegema mutri. Kõik said sellega hästi hakkama. Mõni õpilane jõudis isegi mitu tükki valmis teha, ainult üks poiss oli käpard. Kord läks tal auk viltu või juhtus mõni muu viga. Ta ei saanud ega saanud mutrit valmis. Aga see tuli valmis teha. Ja veel õige ruttu. Mutri pidi poiss juba järgmisel päeval õpetajale ära andma.

Käpard koolipoiss mõtles, kuidas küll temal miski ei õnnestu. Ta lükkab viiliga nagu teisedki. Ta puurib auku nagu teisedki, aga tulemus pole hea.

„Võib-olla on mul viletsam viil?” mõtles Käpard. Mõtles nii ja naa ega saanudki jälile, milles viga. Selle peale ta ei tulnud, et oli ise saamatu.

Käpard astus pahuralt mööda teed ja lõi jalaga kivikesi. Äkki sattus ta kinganina ette mutter.

„Küll on lohakus! Mutriga on nii palju tööd, aga see vedeleb tänaval.”

Poiss võttis mutri maast üles. See oli päris uus mutter, ainult tal olid mõned punakaspruunid täpid peal.

„Täpselt nii suur, nagu meie pidime tegema,” leidis Käpard. „Viilin mutri üle ja hõõrun läikima. Siis ei saa õpetaja arugi, et see pole minu tehtud.”

Käpard läks koju. Ta hõõrus roosteplekid ära. Mutter läikis nagu oleks see alles tehtud. Aga kui poiss järgmisel hommikul mutrit vaatas, oli see jälle endistviisi täpiline. Kas ta polnud siis mutrit puhastanud? Ta nühkis seda uuesti ja tugevamini. Mutter lõi jälle särama. Käpard võttis mutri ja läks kooli. Kui ta koolis mutri taskust välja võttis, oli ta väga kohkunud – mutril olid jälle pruunid täpid peal.

Käpardil oli koolis sõber, keda hüüti Krapsuks. Sõber oli tõepoolest kraps, sest tal oli juba kolm mutrit valmis.

Käpard läks Krapsu juurde ja ütles: „Kuule, Kraps, kas sul on teised mutrid ka kaasas? Ole hea, vaheta üks minu omaga ära. Mul tulid mutrile plekid peale.”

Ma ei jõua neid enam ära nühkida.”

Kraps ei tahtnud mutreid vahetada. Aga Käpard lubas Krapsule plombiirjäätitse osta. Nüüd andis Kraps järele. Poisid vahetasid mutrid ära.

1. Vasta küsimustele. Leia vastus tekstist (T) või mõtle ise (M).

1. Mis tegevusi tuli mutri valmistamiseks teha?
2. Mis tööriistu oli mutri valmistamiseks tarvis?
3. Mille poolest erines Käpard mutter teiste õpilaste mutritest?
4. Missuguse mutri leidis Käpard?
5. Mida Käpard tegi, et leitud mutrit õpetajale anda?
6. Mis takistas leitud mutri üleandmist õpetajale?
7. Kuidas õnnestus Käpardil saada korralik mutter?

2. Leia tegelasi iseloomustavaid sõnu. Ühenda joonega.

KRAPS

ettevõtlik

kohmakas

kobakäpp

nobenäpp

agar

saamatu

hakkaja

osav

kohmard

KÄPARD

3. Asenda sulgudes olevad väljendid tekstist leituga.

1. Koolipoiss, kes ei saanud mutrit valmis, oli töös (*käpard*) .....
2. Poiss ei saanud aru, miks temal alati (*läheb untsu*) .....
3. Käpard (*viilis*) ..... nagu teisedki, aga tulemus oli vilets.
4. Käpard leidis (*pruunitäpilise*) ..... mutri ja kavatses selle läikima (*nühkida*) .....
5. Poiss hõõrus roosteplekid maha ja mutter (*helkis*) ..... nagu uus.

4. Jaota pala nelja ossa. Täienda osade pealkirju.

1. .... vajalikku mutrit valmistada.
2. Käpard ..... ja kavatses .....
3. Käpard püüdis .....
4. Käpard vahetas .....

5. Leia tekstist ja loe laused. Märki, mitmendast lõigust laused leidsid.

- * Kāpard ũritas vanale mutrile uut nāgu anda.
- * Kāpard oli tōōstuskoolis saamatu.
- * Kāpard tahtis mutrit ũmber vahetada.
- * Kāpard otsis oma saamatuse pōhjuseid.

6. Arutle.

1. Mille pōhjal nimetati ũhte poissi Kāpardiks, teist Krapsuks?
2. Kas Kāpard oli valinud endale sobiva kooli? Millest seda järeldad?
3. Missugune tōōmees vōiks saada Krapsust peale kooli lōpetamist?
4. Missugune tōōmees vōiks saada Kāpardist peale kooli lōpetamist?
5. Mida vōiksid soovitada Kāpardil teha?

7. Rāāgi Kāpardist. Kasuta abiks ũlesandeid 3, 4 ja 5.

Kraps

Kraps astus kodu poole ja limpsis jāātist. Plombiir oli hirmus hea. Ainult sel oli ũks paha viga – sai ruttu otsa! Kraps kahetses, et ta ka teist ũlearust mutrit polnud jāātise vastu vahetanud.

Kraps jōudis koju. Ta viskas koolikoti nurka ja hakkas juturaamatut lugema. Veidi aja pārast tundis ta praadimise lōhna.

„Vōib-olla teeb ema pannkooke,“ rōōmustas Kraps ja lāks kōōki vaatama. Kōōk oli maani suitsu tāis ja ema tōmbas parajasti akent lahti.

„Mis siin juhtus?“ kũsis Kraps.

„Midagi ei juhtunud,“ ũtles ema. „Veidike rasva lāks pliidile ja ventilaator ei hakanud tōōle.“

Kraps nägi, et nina polnud teda petnud – pannil särisesid tõepoolest koogid. Ta tahtis üht neist näpata, kuid ema sai jaole:

„Pole siin mingisugust söömist praegu! Võiksid parem vaadata, mis ventilaatoril viga.”

Kraps ei lasknud ennast kaks korda paluda. Poiss võttis tabureti, pani sellele veel väikese pingi ja ronis üles. Ventilaatoril polnud suurt viga midagi, ainult tiivik oli võlli küljest lahti tulnud ja viltu vajunud. Sellepärast ta ei saanudki liikuda.

„No kuidas on? Kas saad hakkama?” küsis ema.

„Tühi asi,” vastas Kraps. „Ainult üks mutter on ära.”

Poiss seadis tiiviku võlli otsa ja võttis taskust mutri. Aga mutri auk oli liiga suur ega jäänud pidama. Siis otsis poiss teisest taskust Käpardi mutri. Pruunitäpiline mutter sobis suurepäraselt ja ventilaator hakkas kohe tööle. Tiivik keerles ikka kiiremini ja kiiremini ning õhk muutus puhtamaks.

„Miks ventilaator täna nii kärmesti vuhistab?” imestas ema. „Mis viguri sa sinna panid?”

„Meistri saladus,” uhkeldas Kraps, kuid oli ise samuti üllatunud.

Ventilaator võttis aina hoogu juurde ja hakkas huikama juba nagu öökull, ikka uhuu ja uhuu. Kord-korralt muutus hääl veel teravamaks ja kõrgemaks. Lõpuks huilgas ventilaator nagu sireen. Toas tekkis tuuletõmme, aknakardinad hakkasid liikuma ja ajaleht tõusis laua pealt lendu.

Ema kohkus ära:

„Pane silmapilk ventilaator seisma!”

Kraps oli samuti kohkunud. Ventilaator vilistas juba vihaselt. Kraps ei julgenud sammugi tema poole astuda.

Äkki kostis praksatus. Ventilaator tuli seina küljest lahti ja hakkas lae all tiirutama. Kraps pugus kähku laua alla ja ema hoidis end kapi nurga varju. Ventilaator tegi paar tiiru ja lendas lahtisest aknast õue. Ventilaator kihutas üle majakatuste, üle puulatvade, ikka edasi ja edasi. Ta oleks kes teab kui kaugemale kihutanud, kui poleks kogemata vastu telefoniposti põrganud.

Plärr!

Ventilaator purunes täielikult.

Ainult pruunitäpiline mutter jäi terveks. Kukkus võlli otsast maha ja veeres mööda teeäärt edasi.

1. Tuleta meelde esimest osa ja vasta küsimustele. Kirjuta lühivastus.

1. Mitu mutrit valmistas Kraps? .....
2. Mida tegi Kraps nende mutritega?
  1. ....
  2. ....
  3. ....
3. Mis oli Käpardi tasu Krapsult saadud mutri eest? .....
4. Mitu mutrit oli Krapsu taskus, kui ta koju jõudis? .....

2. Vasta küsimustele teise osa põhjal. Kirjuta lühivastus.

1. Mida tegi Kraps pärast kojujõudmist? .....
2. Mida tundis Kraps sel ajal, kui ta raamatut luges? .....
3. Mida Kraps köögis märkas? .....
4. Mis oli köögis rikki läinud? .....
5. Millega Kraps ventilaatori ära parandas? .....
6. Mis juhtus ventilaatoriga pärast parandamist? .....
7. Mis põhjustas ventilaatori purunemise? .....

3. Järjesta tegevused. Loe vastavad laused.

1. Kraps jõudis koolist koju.
  - Kraps tundis praadimise lõhna.
  - Kraps luges raamatut.
  - Kraps uuris katkist ventilaatorit.
  - Kraps nägi, et köök oli suitsu täis.
  - Ventilaator hakkas järjest kiiremini tiirlema.

- Kraps parandas ventilaatori pruunitäpilise mutriga.
- Ventilaator tuli seinä küljest lahti ja vuhises õue.
- Kraps proovis ventilaatori tiivikut kinnitada oma mutriga.
- Ventilaator purunes täielikult.

4. Põhjenda teksti abil.

1. Mis oli selles loos muinasjutuline?
2. Mis võis olla tõestisündinud?

5. Räägi, kuidas kujutaksid lendavat ventilaatorit pildil või filmis.

6. Räägi, kuidas Kraps ventilaatorit parandas.

Tšempion

Mööda tänavat astus poiss ja lükkas jalgratast käekõrval. Ta vaatas otsides enda ette maha. Kaks poissi sõitsid temast mööda ja hõikasid pilgates:

„Hei! Tšempion! Kas sul on auhind juba taskus, et sõidad koju?”

Tšempion näitas neile keelt. Ta oli vihane, et teda narriti tšempioniks. Tegelikult oli ta võistlustel pigem viimaste kui esimeste hulgas. Iga kord oli jalgrattaga midagi juhtunud. Nagu tänagi. Pedaali kinnitus-mutter oli lahti tulnud, maha kukkunud ja ära kadunud.

„See peab siin kusagil olema,” mõtles Tšempion. „Selle posti juures ma hakkasin tundma, et pedaal logiseb.”

Tšempion vaatas veel hoolsamalt maha. Ennäe! Ta leidiski mutri üles. Mutter oli küll natuke suurem ja sellel olid pruunid täpid peal. Aga see mutter sobis imehästi pedaalivõlli otsa. Poiss ei hakanudki enam õiget mutrit otsima. Ta kargas kähku sadulasse ja kihutas teistele järele.

Ratas liikus imekergesti ja Tšempion muheles.

„Õnnetusest oli kasu,” naeris ta. „Sain pisut puhata ja nüüd ratas lausa lendab. Esimeste hulka ma enam ei jõua, kuid kõige viimaseks ma seekord ka ei jää.”

Tšempion vajutas veelgi hoogsamalt pedaalidele. Aga vajutamist polnudki vaja. Vändad liikusid iseenesest. Ja allamäge kihutades pidi piduritega hoogu maha võtma. Tšempion sõitis nii kiiresti, et juba paistsid eessõitjate seljad. Varsti oli ta ühest möödas, siis teisest, siis kolmandast, neljandast. Poiss tundis, et mitte tema ei keeruta vänta, vaid vändad keerutavad ise tema jalgu.

„Sõidan nagu mootorrattaga,” muheles Tšempion. Ta kihutas jälle mitmest võistlejast mööda. Varsti polnud ees enam kedagi, ta oli kõige esimene. Ta kihutas üle finišijoone ja oligi tõeline tšempion.

Poiss oli oma võidust nii üllatatud, et ei osanud austusavaldusi ja õnnitlusi vastugi võtta. Keegi pistis talle lilli pihku, keegi rääkis rekordist. Siis ulatati talle diplom ja suruti kätt.

„Tšempion! Tšempion!” hüüti talle ja nüüd kõlas see sõna täitsa meeldivalt.

Tagasi sõideti ühises rühmas. Tšempion rääkis teistele, kuidas ta ratta korda sai. Ja mis oli pärast parandamist tema rattaga juhtunud. Tšempion seletas pikalt, kui õnnetu ta oli olnud kadunud mutri üle. Seletas ja äkki säras talle maast väike mutter vastu. See oli tema ratta õige mutter.

Tšempion kruvis pruunitäpilise mutri ära ja pani õige asemele. Pruunitäpilise mutri aga torkas tasku, ehk läheb teinekord jälle tarvis.

H. Mänd „Roosa muinasjutt” 1990, lk 198–204

Kui tahad teada, mida pruunitäpiline mutter veel korda saatis, siis loe Heljo Mändi raamatust „Roosa muinasjutt” seda lugu edasi.

1. Vasta küsimustele.

1. Mis oli poisi jalgrattaga juhtunud?
2. Miks teised poisid narrisid poissi tšempioniks?
3. Kust poiss leidis rattale sobiva mutri?
4. Kuidas sai pruunitäpiline mutter tee äärde?
5. Milleks oli poisil seda mutrit tarvis?
6. Mis sinu arvates aitas rattal väga kiiresti edasi liikuda?
7. Mida poiss tundis, kui ta pedaale sõtkus?
8. Kes võitis võistluse? Miks?
9. Mida tšempion teistele poistele oma rattast rääkis?
10. Kust leidis poiss oma ratta õige mutri?
11. Mis sai pruunitäpilisest mutrist?

2. Leia tekstist ja kirjuta lünka, mis sõnadega on kirjanik väljendanud jalgrattaga kihutamist.

1. Poiss parandas ratta, istus sadulasse ja ..... teistele järele.
2. Jalgratas liikus ..... ja poiss tundis, et ratas lausa .....
3. Poisil polnud vaja pedaalidele vajutada, sest vändad .....
4. Tšempion tundis, et vändad .....
5. Poiss tundis, et ta sõidab nagu .....
6. Ta ..... üle finišijoone ja võitis võistluse.

3. Loe lauseid kõikide sõnadega. Jooni, mis sõnad lausesse sobivad.

1. Poiss tundis, et ratas liikus kergesti ja ta

itsitas
naeratas
muheles

endamisi.

2. Ta vajutas pedaalidele ja

kihutas
lendas
tormas

võistlejatest mööda.

3. Poiss kihutas esimesena üle

stardijoone.
finišijoone.
lõpujoone.

4. Rõõmsale

võitjale
tšempionile
grupile

anti diplom ja lillekimp.

5. Poisid sõitsid koju tagasi ühises

salgas.
rühmas.
grupis.

6. Tšempion jutustas teistele jalgrattaga juhtunud

seiklustest.
avariist.
õnnetusest.

4. Jaota pala viieks osaks. Järjesta kavapunktid ja loe vastav lõik.

- Tšempioni vägev võidukihutamine.
- Üllatav võit ja autasustamine.
- Pedaali kinnitusmutri kaotamine.
- Võidu selgitamine kaaslastele.
- Pruunitäpilise mutri leidmine.

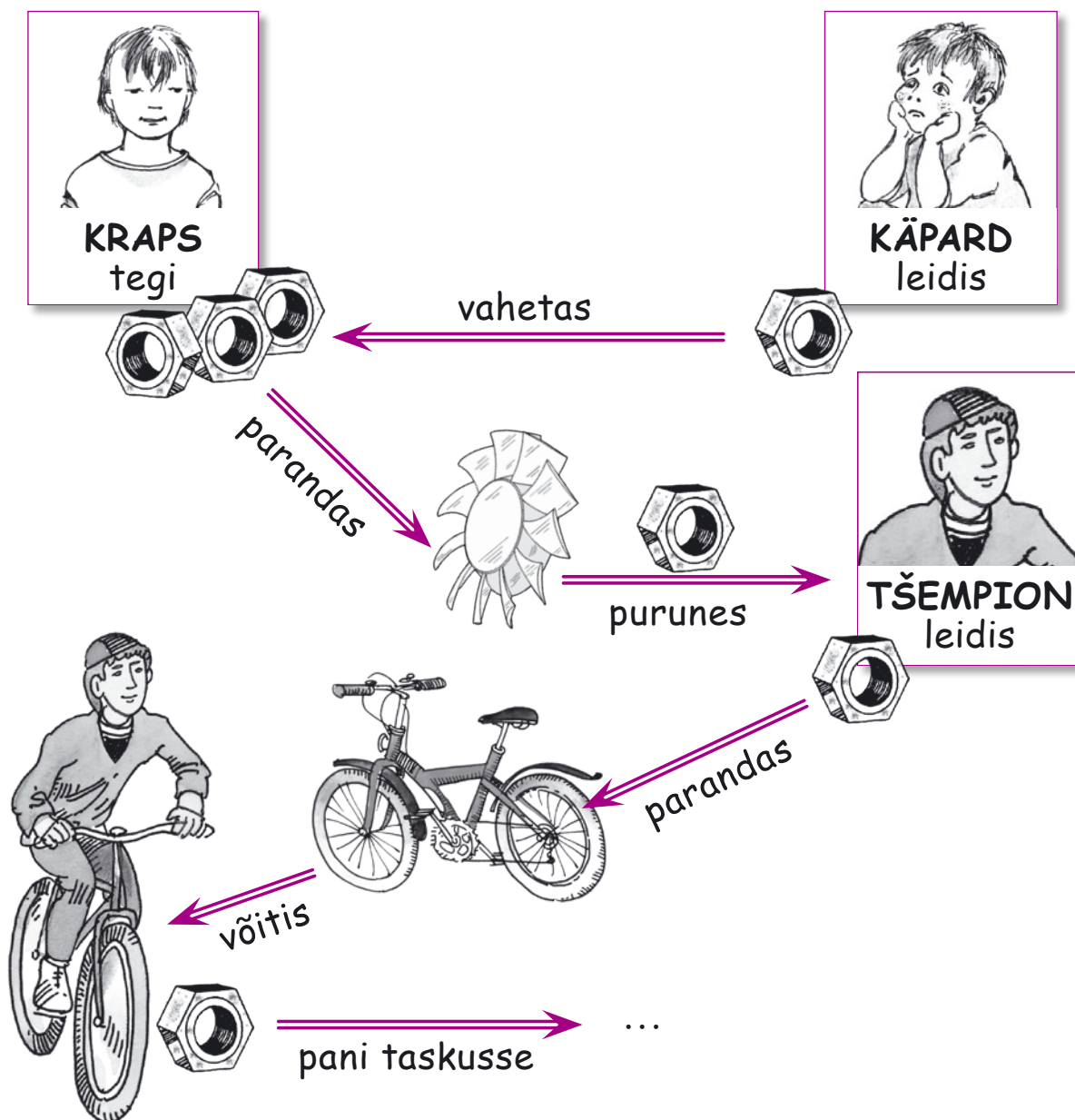
5. Arutle.

1. Miks mutri leidnud poiss võitis võistluse?
2. Kuidas hinnata Tšempioni võitu?
3. Miks Tšempion ei varjanud oma edu tõelist põhjust?
4. Miks Tšempion vahetas pruunitäpilise mutri vana mutri vastu?
5. Mida võis Tšempion pruunitäpilise mutriga edasi teha?

6. Räägi Tšempioni edust jalgratta võistlusel.

Kasuta abiks kava (ül 4) ja lauseid (ül 3).

7. Jutusta pruunitäpilise mutri seiklustest skeemi abil.

8. Janek kirjutas skeemi abil jutu. Loe. Täienda lauseid suuliselt.

Kraps tegi kolm mutrit. Käpard leidis roostevärvi mutri. Ta vahetas selle Krapsuga ära. Kraps parandas selle mutriga ventilaatorit. Ventilaator purunes ja mutter kukkus maha. Selle mutri leidis Tšempion. Tema jalgratas oli katki ja poiss parandas selle mutriga jalgratta ära. Poiss võitis jalgrattavõistluse ja sai tšempioniks. Poiss pani mutri taskusse, sest seda võis tal kunagi vaja minna.

14 HIIR KASSILE RÄTSEPAKS

Muinasjutt

Hiir oli tuntud kui hea rätsep. Kass tahtis endale uusi rõivaid. Ta läks hiire juurde ja küsis:

„Kas sa saaksid mulle uued rõivad õmmelda?”

„Miks ma õmmelda ei saa, kui riiet on,” vastas hiir.

Kass ostis kanga ja läks hiire juurde tagasi. Rätsep mõõtis riidet ja lubas teha püksid, mütsi ning vesti.

Kass ootas mõne aja ja läks siis hiire juurde vaatama, kas rõivad on juba valmis. Hiir ütles: „Nii palju ikka ei saa. Sellest riidest võib saada ainult mütsi ja vesti.”

Kass sai vihaseks, aga käskis siiski mütsi ja vesti teha.

Nädala pärast läks kass uuesti rätsepa juurde. Hiir ütles jälle, et nii palju ei saa. Sellest riidest saab ainult vesti.

Kass sai veel vihasemaks ja ütles: „Tee siis vest!”

Hiir kutsus kassi nädala pärast tagasi. Kass läkski. Jälle ütles hiir: „Ei nii palju riidet pole, et vesti saaks.”

„No mis sellest siis saab?” tahtis vihane kass teada.

„Siit saab ainult rahakoti,” teatas hiir.

„No tee siis rahakott!” käratas kass väga vihaselt ja läks koju tagasi.

Nädala pärast läks kass rahakotile järele. Hiir ütles: „Sa pole nii palju riidet toonud, et sellest rahakotti teha.”

Kass võttis hiire kinni ja pistis nahka. Sellest ajast peale hakkasidki kassid hiiri sööma.

1. Kirjuta puuduv küsisõna. Vasta teksti abil. Kirjuta lühivastus.

Mis? Mida? Mitu?

1. .... amet oli hiirel? .....
2. .... soovis kass? .....
3. .... lubas hiir kassile õmmelda? ....., ...
ja .....
4. .... korda käis kass rõivaste järel? .....
5. .... rõivad sai kass rätsepalt? .....
6. .... karistuse sai hiir? .....

2. Vali kastist sobivad sõnad ja kirjuta lünka.

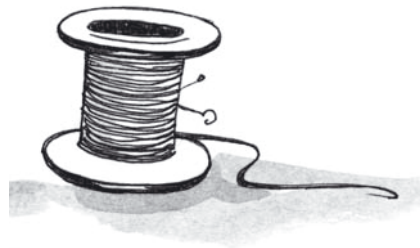
Kass tahtis endale uusi ..... . Ta ostis ..... ja läks hiire juurde.
Hiir ..... riiet ja lubas kassile rõivad õmmelda. Hiir aga .....
kassi ostetud kanga ära. Sellest ajast peale ..... kassid hiiri.
Töömeest, kes ei tule oma tööga toime, nimetame ..... - .....

karvu	rõivaid	kanga	niidi	mõõtis	joonistas	õmbles
raiskas	ihkavad	vihkavad	soss-sepaks	rätsepaks		

3. Ühenda lähedase tähendusega sõnad paarideks.

<u>rätsep</u>	sõi ära
<u>kangas</u>	karjus
raiskas	õmbleja
nädal	riie
<u>käratas</u>	<u>kulutas</u>
<u>pistis nahka</u>	<u>seitse päeva</u>

4. Moodusta allajoonitud sõnadega lauseid.

5. Kirjuta luuletusest puuduvad sõnad.

Ükskord elas väike .....,
terane kui päiksekiir,
hüppas siin ja hüppas seal,
keksis kassi õue .....,
ise hüüdis hiiresaks:

„Mina hakkan .....,
õmblen püksid, paikan kuue,
karvakasuka teen .....!
Õmblen päeva, õmblen öö,
kõigile teen tubli .....”

HIIR
RÄTSEPAKS
UUE
TÖÖ
PEAL

(J. Oro „Hiir rätsepaks”)

6. Mis oli selles muinasjutus õpetlikku?

Arutle, mida on vaja, et saada tubliks töömeheks.

1. Et olla tubli töömees, selleks on vaja

- * .....
- * .....
- * .....

2. Kuidas saad aru vanasõnadest:

- * Ükski amet ei riku meest, kui mees ise ametit ei riku.
- * See ei ole mees, kes ameti saab. Mees on see, kes ametist kinni peab.
- * Ära võta ette tööd, milleks sul oskust pole.

3. Mis mõttetera sobib selle muinasjutu juurde?

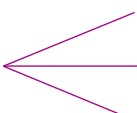
7. Loe Marko jutustustust. Otsusta, mis selles loos jäi arusaamatuks.

Kass

Ta ostis palju riidet ja läks siis rätsepa juurde. Ta mõõtis selle üle ja ütles siis, et sellest saab püksid, mütsi ja vesti. Siis ta läks tema juurde tagasi ja tahtis neid kätte saada. Aga ta ütles, et seda pole niipalju ja sellest saab teha ainult mütsi ja vesti. Ja kui ta siis jälle sinna läks, ütles ta, et sellest ei saa muud kui ainult mütsi. Siis läks ta mütsile järele, aga ta ütles, et võib ainult rahakoti õmmelda. Kui ta läks rahakotile järele, siis ei saanud midagi. Ta ütles, et seda polnud nii palju, et seda teha saaks. Ta läks nii vihaseks ja pistis ta nahka.

8. Jooni sõnad, mis väljendavad, millest või kellest räägitakse. Asenda need sõnad. Loe Marko jutt uuesti.

9. Räägi, miks hiirest ei saanud rätsepat.

Hiir ei osanud õmmelda ...
mõõta ...
arvestada ...

10. Mida peaks oskama rätsep?

Rätsep oskab

Julius Oro

1. Juku otsib ametit.

Tahaks saada rätsepaks,
õmbleks siidi sametit,
oleks uhke meistrisaks.
Aga nõela kardab ta –
see võib sõrme torgata.

2. Juku arvab: sepatöö,
see ehk oleks sobivam –
muudkui vasaraga löö,
tõmba lõõtsa kohinal.
Aga kardab sädemeid,
põletavaid, tuliseid.**3.** Möldriamet poleks paha:
veski vurinaga käib,
võta muudkui vastu raha –
elu õige hõlpus näib.
Aga jahutolmuga
oleks raske harjuda.**4.** Võiks ehk olla meremees:
juhiks laeva üle vee,
kauneid maid ja linnu ees,
lõbus elu oleks see.
Aga tormi kardab ta –
laev võib selles hukkuda.

5. Juku otsib ametit.

Tahaks saada näitlejaks,
tantsiks või teeks kometit,
laulaks, mängiks, veiderdaks.
Aga teab, et näitleja
peab ka mängu õppima.

6. Arvab: korstnapühkijal
pole muret vähemalt –
kõnnib kõrgel taevas all,
päike paistab lähedalt.
Aga töö on hirmus must,
see ei sobiks talle just.

7. Juku mõtleb seda-teist,
tuhat tööd on valida,
kuid ei sobi ükski neist,
kõigil vigu leiab ta.

Ohkab, kurdab, murrab pääd,
milleski ei leia hääd.

8. Nõnda Jukust kasvab mees,
tööd ei tunne ainustki –
nälg ja puudus ukse ees,
mure muljub rängasti,
ikka kurdab, murrab pääd,
milleski ei leia hääd.

J. Oro „Laps ja kuu”, 2001, lk 101–103

4. Kes on need ametimehed? Leia tekstist või mõtle ise. Kirjuta puuduv sõna.

1. .... õmbleb rõivaid.
2. .... pühib korstnaid ja truupe.
3. .... jahvatab veskis jahu.
4. .... mängib teatrietenduses või filmis.
5. .... valmistab rauast esemeid.
6. .... küpsetab leiba ja saia.
7. .... töötab suure reisilaeva pardal.
8. .... juhhib lennukit.
9. .... kasvatab põllul vilja.
10. .... laenutab inimestele raamatuid.
11. ....
12. ....

5. Lõpeta laused teksti abil.

Juku tahaks saada rätsepmeistriks, kuid kardab nõelatorkeid.

Sepatöö ei sobi Jukule, sest ta .....

Juku võiks mölder olla, kuid ta .....

Meremeheks Juku ei saa, sest ta .....

Jukule meeldiks olla näitleja, kuid .....

Korstnapühkija amet on ka tore, kuid .....

Juku leiab .....

Poisist kasvab mees, kes .....

6. Arutle. Vasta küsimustele.

1. Miks Jukule ei sobinud ükski amet?
2. Mille pärast Juku muret tundis?
3. Mis võiks Jukut tulevikus ees oodata?
4. Miks oli Juku tuleviku pärast mures?
5. Mida soovivad Jukul teha?
6. Kas oled mõelnud oma tuleviku peale?
7. Kes võisid Juku tuleviku pärast mures olla?
8. Mis amet sinu arvates võiks sobida Jukule?

7. Tee luuletusest kokkuvõte.

Juku leidis, et igas ametis .....

Aga igas ametis on .....

.....

Selleks, et saada tubliks ametimeheks, ...

.....

8. Vali, mis vanasõnad sobivad selle luuletuse juurde.

- Kuidas töö, nõnda palk.
- Heal tööl käib tasu kannul.
- Ametimees leiab leiba igal pool.
- Inimene on loodud tööd tegema ja lind laulma.
- Mida Juku ei õpi, seda Juhan ei tea.

Minu isa töötab puidufirmas. Seal tehakse ka palkmaju. Ma olen ehitajate tööd vaadanud ja võib-olla saan isegi suvel nende juures abitöid teha. Ka mina tahaksin ehitajaks saada. Nii tore oleks inimestele maju ehitada. Majaomanikud oleksid rõõmsad ja tänaksid mind korraliku kodu eest.

Mart

Mulle meeldib talvel suusatada ja suvel jalgpalli mängida. Tahan saada suusatajaks. Ma tean, et pean palju harjutama ja olema kannatlik. Harjutamine teeb meistriks, räägib minu isa.

Rasmus

Mina tahaksin saada modelliks. Siis saan ma kanda palju ilusaid kleite, pluuse, seelikuid ja teisi rõivaid. Ma tean, et modellid peavad olema väga saledad. Nad oskavad ilusasti kõndida. Ma loodan, et õpin kõpskingadega ilusasti kõndima. See vajab palju harjutamist.

Brita

Kui ma olen suur mees, siis hakkan rekkajuhiks nagu mu isagi. Mulle meeldib ringi sõita ja näha erinevaid maid. Ma pean õppima võõrkeeli. Vaja on rääkida inimestega, kes eesti keelt ei mõista. Veel peab tundma liiklus-eeskirju ja oskama kaarti lugeda.

Andres

Mulle meeldib küpsetada magusid kooke. Mõnikord teen ka soolaseid toite. Minu ema töötab kohvikus, ta on kondiiter. Olen mitmel korral tema juures käinud ja aidanud tal saiakesi vormida ja küpsetada. Ma tean, et kuuma ahju juures tuleb olla ettevaatlik. Seal on oht end kõrvetada. Ma praegu veel ei tea, mis kooli ma pärast üheksanda klassi lõpetamist õppima lähen. Sinnani on veel mõni aasta aega. Küllap siis selgub, kas ma veel tahan üldse kokata.

Maris

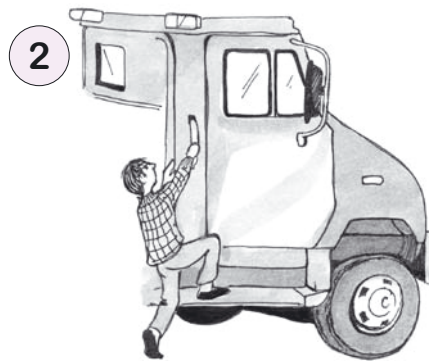
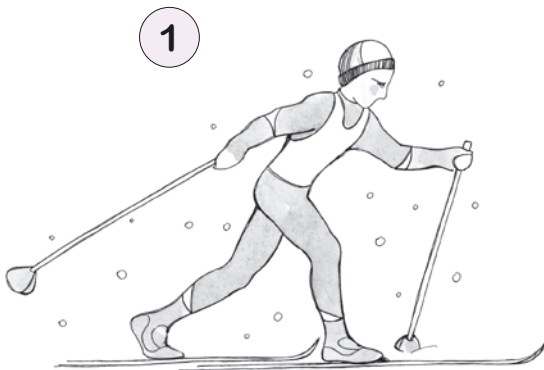
Ma olen julge poiss ja mulle meeldib sporti teha. Mängin jalgpalli ja jooksen päris kiiresti. Minu unistus on hakata karate või džuudo trennis käima. Siis saan ma veel tugevamaks. Enesekaitset on vaja õppida, sest minust saab tulevikus kindlasti politseinik.

Urmo

Mulle meeldivad igasugused masinad ja autod. Kui ma veel pisike olin, siis tegin oma mänguautod katki. Ma tahtsin näha, mis seal sees peidus on. Nüüd mõtlen ma, et minust võiks tulevikus autode remontija saada. Jalgratta remontimisega tulen küll ise toime. Kuid autot ei luba isa veel puutada.

Maiko

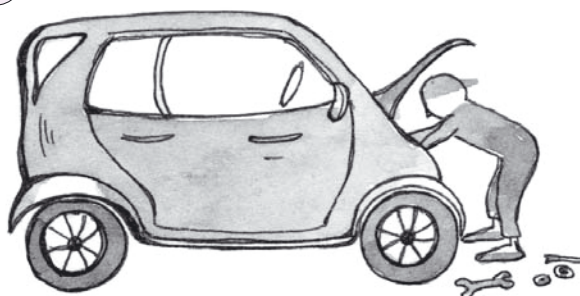
 1. Kelle unistuste ametit on piltidel kujutatud? Leia ja loe vastavad laused. Kirjuta iga pildi alla lapse nimi.

7

8

9

2. Vasta küsimustele.

1. Kellele on elukutse valikul eeskujuks vanemad?
2. Kes on oma elukutsevaliku juba kindlalt otsustanud?
3. Kes veel kõhklevad oma elukutse valikus?
4. Mis ameti puhul on oluline
  - * kannatlikkus?
  - * hea kehaline ettevalmistus?
  - * võõrkeelte oskus?
  - * ohutus-nõuete täpne järgimine?
  - * ilumeel?
  - * oskus lugeda plaane, skeeme, tööjuhendeid?

3. Loe Kerli kirjutatud lugu. Otsusta, mis sõnad tuleb lünka kirjutada.

Mulle meeldib väga väikeste lastega tegelda. Sellepärast arvan, et mulle sobib ..... töö. .... on hea olla, sest siis saab ka õues käia ja ei pea kogu aeg ruumis olema. Kõige toredam on ..... töö juures see, et lapsed joonistavad ilusaid pilte ja mina saan neid õpetada.

4. Loe Jaanuse kirjutatud lugu. Otsusta, mis sõnad tuleb lünka kirjutada.

Minu vanaisa Mihkel peab oma talus mesilasi. Ta õpetab ka mulle seda tööd. Mulle meeldib .....töö, sest saab viibida värskes õhus ja jälgida usinate putukate tegemist. Selles töös tuleb olla alati rahulik ja kannatlik, siis ei ärrita ka mesilasi. Talvel on ..... tööks tarude ja muude vahendite korrastamine. .... ametit saab õppida mesinduskursustel.

5. Leia pildid, mis kujutavad lapsehoidja või lasteaia õpetaja ja mesiniku tööd. Kirjuta pildi alla, kellele need ametid meeldisid.

6. Täida tabel enda kohta. Küsitle kahte kaaslast. Kirjuta vastused tabelisse.

Nimi	.....	.....	.....
Kelleks tahan / tahab saada?			
Miks see töö huvi pakub?			
Kus seda õppida saab?			

17 MAIS ON EMADEPÄEV

Vanast perealbumist

Maimu Linnamägi

Sellel pildil emal
on turris patsid.
Ja ema põlled
on uhked satsid.
Sest ema sel pildil on väike plika.
Olgu nii!
Mis siis ikka!
Aga veel on sel pildil
kaks suuremat last,
vaid pisinatuke pikemad tast.
Kui üks on ta õde
ja teine ta vend,
miks minu isa ei näita end
sellel pildil varasest lapseest?
Mulle ammu on selge,
võin ütelda peast,
et isa emata läbi ei saa
ja kus on üks seal on teine ka!
On tõesti siis võimalik uskuda neist,
et nad ei tundnudki teineteist?

<http://www.miksike.ee/documents/main/elehed/6klass/6uuselu/66-13k.htm>

1. Loe luuletus ja vasta küsimustele.

1. Kellest luuletaja kirjutas?
2. Kui vana võis ema selle pildi tegemise ajal olla?
3. Kirjelda luuletaja ema välimust pildil kujutatu järgi.
4. Keda luuletaja pildil veel märkas?
5. Miks väike laps arvas, et fotol peaks ka isa olema?
6. Kuidas saad aru luuletaja sõnadest: *nad ei tundnudki teineteist?*

2. Kirjelda pildil kujutatud tüdrukut. Kasuta luuletust ja mõtle lisa.

3. Tee luuletaja ja oma mõtete põhjal jutuke. Täida lüngad.

Kunagi oli Maimu ema väike (*kes?*) ..... Tal olid pikad (*mis?*)
 ..... Ka rõivad olid pisut teistsugused, kui praegu lapsed
 kannavad.

Sellel tütarlapsel oli ..... Maret ja ..... Harri,
 kes olid temast vanemad.

Väike tütarlaps (*mida tegi?*) ..... suureks. Nüüd on Maimul
 oma pere. Tema laste nimed on ..... ja .....
 Nendel lastel on tädi Maret ja onu .....

Eestis tähistatakse **EMADEPÄEVA** maikuu teisel pühapäeval. Sel aastal on see ..... mail.

Emadepäeva idee sündis Ameerikas ja levis teistesse riikidesse. Eestis hakati emadepäeva tähistama Soome eeskujul. Eestis korraldati esimest korda emadepäeva pidu 1922. aastal Tartumaal Uderna koolimajas. Järgmistel aastatel tähistati emadepäeva juba üle Eesti. Haridusministeerium soovitas korraldada koolides emadepäeva üritusi.

Lilled teevad emadepäeva pidulikuks sündmuseks. Ameerikas sai emadepäevalilleks nelk. Soomes on kombeks kinkida sel puhul emale roose. Šveitsi lillemüüjatel on kena tava saata sel päeval lilli kõikidele haiglates ja hooldekodudes viibivatele emadele. Kindlasti rõõmustab iga Eesti ema oma lapse nopitud kevadlilled üle.

Muidugi teeb igale emale rõõmu kõik, mis ta lapsed selleks päevaks välja mõtlevad ja kingivad. Loomulikult on see ka kõikide vanaemade pidupäev.

Emadepäeva mõtte algatajad on öelnud, et emadepäev ei tohi kunagi olla rahakoti pidupäev. See päev peab jääma avatud südamete päevaks.

4. Moodusta küsimused ja esita kaaslastele vastamiseks. Vasta teksti abil.

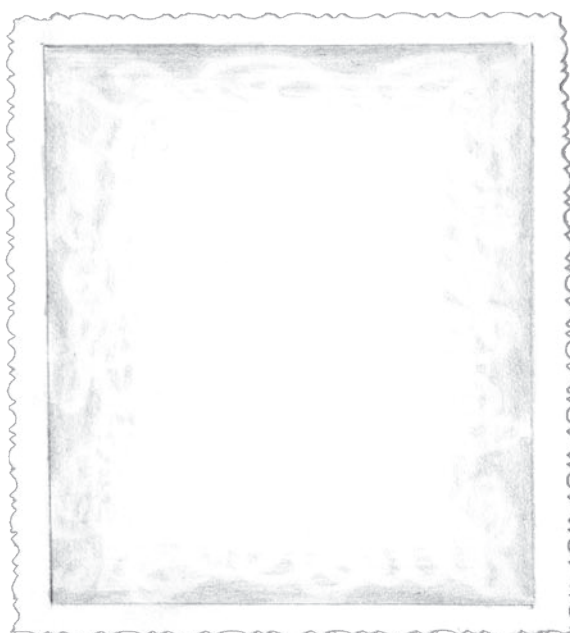
- * Mis?
- * Keda?
- * Mida?
- * Millal?
- * Kus?

5. Räägi.

- * Kuidas teie pere tähistab emadepäeva?
- * Kuidas teie koolis tähistatakse emadepäeva?
- * Mis kevadlilled meeldivad sinu emale ja vanaemale?

Kuidas sina kujutaksid oma ema / vanaema väikese tüdrukuna.

Joonista pilt.

18 SUITSUPÄÄSUKKE

Kas tead?

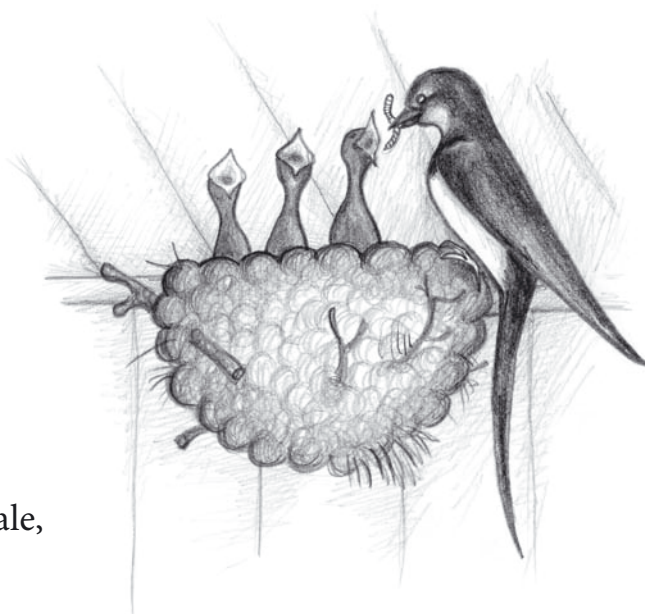
1. Kas oskad enne lugemist nendele küsimustele vastata? Täida tabel.

KAS TEAD...	TEAN	hinnang	ÕIGE vastus
... keda nimetavad eestlased oma õnnelinnuks?			
... kellel on mudast tehtud kausikujuline pesa?			
... kus on pääsukesed talvel?			
... kes on pääsukeste vaenlased?			
... mis kasu toovad pääsukesed?			
... nimetada muinasjututegelast, kes lendas pääsukesega lõunamaale?			

2. Loe, kuidas on inimesed järele aimanud pääsukese laulu.

1. Eit tegi püksid,
taat tegi püksid,
enesel olid enne püksid,
siis said kokku kolmed püksid,
kokku kolmed uued püksid.
Läksin metsa kännu otsa,
tõmbasin lõhki trirt-tsirt-tsirr!

2. Lapsed, lapsed,
söök on otsas, sügis käes.
Soojale maale, soojale maale,
kärmosti kärri!

3. Loe pääsukese laulu võimalikult kiiresti.

SUITSUPÄÄSUKKE

LEVIK Eestis väga levinud rändlind.
On Eesti rahvuslind.

VÄLIMUS ülapool sinkjasmust, metalse läikega, kõhupool on valkjas.
Punakaspruun laup ja kurgualune.
Saba on pikk, kaheharuline, pikad teravad tiivad.

KEHAKAAL Ligikaudu 20 grammi.

MÖÖTMED Kehapikkus 17,5–23 cm.

LAUL Meenutab vidinat, kiire ja pikk.
Inimesed on linnulaulu oma sõnadesse pannud: „vidiit-vidiit, midli-madli, kudli-kadli”.

PESITSEMINE, Teeb pesa lakka, pööningule. Pesa on kausi kujuga, tehtud mudast, rohukõrtest ja karvadest. Vooderdatud pehmete rohukõrte, sulgede ja karvadega. Emalind muneb 4–6 muna ja haub keskmiselt 15 päeva. Koorunud poegi toidetakse pidevalt, kuni 600 korda päevas.

ELUPAIK ja **ELUVIIS**. Pesitseb maal ja asulates inimhoonete läheduses, linnadesse ei tule. On elupaigatruu – pesitseb aastaid samas kohas.

VAENLASED Kullid, kassid.

TOITUMINE Söövad lendavaid putukaid: kärkseid, sääski, mardikaid, liblikaid, kiile. Saaki napsavad peamiselt õhust. Hävitab kahjurputukaid.

RÄNNE Talvitub Kesk- ja Lõuna-Aafrikas. Kevadel saabuvad aprilli lõpul või mai alguses, kui on soe ja piisavalt palju putukaid. Lahkuvad septembris-oktoobris. Rändavad suurte parvedena.

RAHVAPÄRASED NIMETUSED Harkhänd, harkpääsuke, majasõber, pääsu, õnnelind, kodupääsuke, külapääsuke, lakapääsuke, pööningupääsuke, laudapääsuke, soojapääsuke, siidikeralooja

<http://bio.edu.ee/loomad/Linnud/>
<http://et.wikipedia.org/wiki/>
<http://www.looduspilt.ee/loodusope/>

4. Eestis pesitsevad veel ka räästapääsukesed ja kaldapääsukesed.

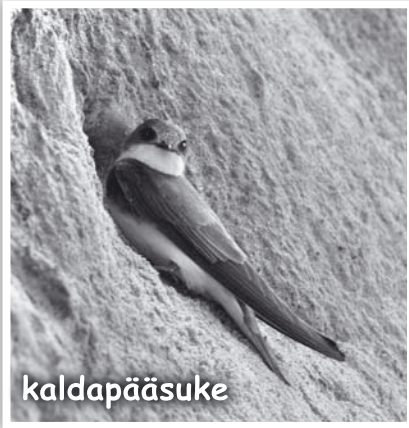
Täida tabeli lüngad eelneva teksti abil.

	SUITSU- PÄÄSUKE	RÄÄSTA- PÄÄSUKE	KALDA- PÄÄSUKE
			
Kaal	.....	16-25 grammi	vähem kui 20 grammi
Saba	....., sügavalt harkis	lühem, poolkaarjas väljalõige	lühem, väiksem väljalõige
Selg	läikiv, ...	läikiv, sinakasmust	helepruun
Kõhu- alune	.....	valge	valkjas
Kurgu- alune	....., mustja poolkaarega	valge	pruun riba
Pesa- paik	hoonete sees:	hoonete katuseräästa all	jõekaldad, kruusaaugud
Pesa	..... kujuline, pealt lahtine	keraja kujuga, pealt kinnine, ülaservas lennuava	umbes meetri-pikkune käik, mille lõpus on pesakoobas

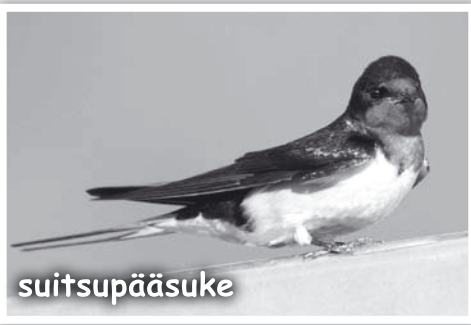
Loe ja leia, mille poolest on pääsukesed sarnased, mille poolest erinevad.

5. Leia pildilt igale linnuliigile sobiv pesa. Ühenda.

kaldapääsuke

suitsupääsuke

räästapääsuke

6. Mis pääsukese liik on looduskaitse all? Kuidas sa seda teada said?

7. Täida loetu põhjal ja küsimuste abil lüngad.

Eestis pesitseb kolme liiki pääsuke: **suitsupääsuke**, ... ja ..... . Musta läikiva sulestiku ja pika harksabaga suitsupääsuke on Eesti .....

Vanasti nimetati (*keda?*) ..... ka õnnelinnuks. Arvati, et pääsukesed maja juures toovad kodule (*mida?*) .....

Vanal ajal arvati, et pääsukesed on talvel jõgedes ja järvedes peidus. Kuid nüüd teame, et pääsukesed lendavad talveks (*kuhu?*) ..... . Kevadel saabuvad pääsukesed (*millal?*) ..... või ..... . Vanasõna ütleb, et see lind on päevasooja tooja. Pääsukesed saabuvad meile siis, kui õhus lendab piisavalt palju (*keda?*) .....

Suitsupääsuke ehitab kausikujulise pesa märjast (*millest?*) ..... ja vooderdab selle (*millega?*) ..... . Emalind muneb pessa (*mitu?*) ..... - ..... muna ja haub (*kui kaua?*) ..... . Poegi toidavad mõlemad vanemad, lennates päevas pesa juurde kuni ..... korda.

Suve lõpul kogunevad pääsukesed parvedesse ja lahkuvad meilt (*millal?*) ..... - .....

8. Vaata, kuidas vastasid enne lugemist (lk 84).

Kontrolli vastuseid ja täienda.

Mis küsimusele ei olnud lugemispalas vastust?

Julius Oro

1. Oli jõudnud meie maale
jälle kuldne kevade,
lilled tõi ta heinamaale,
lehed ehteks metsale.

2. Tulid kaugelt pääsukesed
üle maa ja üle vee.

Vaat'sid ringi linnukesed –
tuttav paik neil oli see:

3. tuttav kaasik, tuttav oja,
aed ja põllud tuttavad;
sääl on aed ja väike maja,
lapsed kooli ruttavad.

4. Pääsukesed nobedasti
kohe tööle asusid,
tegid pesa käbedasti,
savi selleks kogusid.

5. Kogu päeva kevadise
siia-sinna lendasid,
keset päikse helenduse
siuhti-säuhti rändasid.

Julius Oro „Laps ja kuu”, 2001, lk 24–25

1. Vasta luuletuse abil küsimustele. Märki küsimuse lõppu mitmendast salmist vastuse leidsid.

1. Missugune oli loodus, kui pääsukesed saabusid?
2. Mis olid pääsukestele tuttavad kohad?
3. Kus pääsukesed lapsi märkasid?
4. Mis oli pääsukeste esimeseks tööks peale kodumaale saabumist?

2. Arutle ja vasta küsimustele.

1. Kus olid pääsukesed talvel?
2. Kui kaua olid pääsukesed oma pesapaikadest eemal?
3. Kus on pääsukeste kodumaa?
4. Kuidas saad aru väljendist: *pääsuke on elupaigatruu?*
5. Miks lendavad pääsukesed koju alles siis, kui on *kuldne kevade?*
6. Missugune on suitsupääsukese pesa?
7. Missugune on räästapääsukese pesa?

Kust leidsid nendele küsimustele vastused?

3. Leia ja jooni esimesele sõnale lähedase tähendusega sõnad või väljendid.

ehted – ilusad, kaunistused,

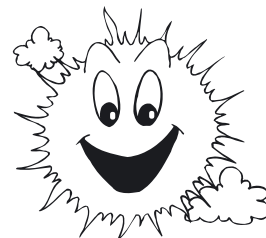
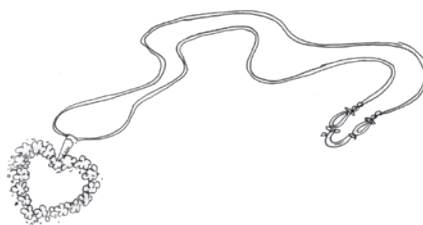
ehtimine, rohelised

kaasik – kask, kasulik mets,

kasemets, rohelised kased

käbe – käre, kobe, nobe, usin, virk, laisk, töökas

päikse helendus – päikesepaiste, helevalge, kollane, päikesesära

4. Räägi pääsukeste saabumisest. Väljenda igat salmi ühe lausega.

.....

1. Pääsukesed saabusid Eestimaale siis, kui .....
2. Pärast pikka teekonda leidsid linnud .....
3. Saabunud pääsukesed nägid tuttavaid paiku ja .....
4. Pääsukesed asusid .....
5. Linnukesed töötasid .....

5. Loe saadud jutuke. Mõtle jutustusele sobiv pealkiri ja kirjuta punktiirile.

6. Mis sõnadega saab kirjeldada luuletuse meeleolu?

12-16-aastaste NOORTE PUHKE- JA TÖÖLAAGER LIIVAJÄRVE PUHKEKÜLAS

- ❶ 28. juuni – 5. juuli   95 EUR
- ❷ 8.-17. juuli   100 EUR
- ❸ 19.-26. juuli   95 EUR

Puhkus ja töö käivad käsikäes.

Tööpäevadel on neli tundi tööd
MARJAMAA talus.

Pärast tööd matkad, sportlikud mängud
ja kosutav suplus soojas järvevees. Laagri kasvatajateks on Tallinna ja Tartu
üliõpilased ning Kasesalu kooli õpetajad.

Laagri tegevuskava, menüü, registreerimine ja muu teave kodulehel:

www.liivajarve.ee

Registreerimine algab 20. mail ja kestab 15. juunini.

PUHKEKÜLA asub Liivajärve rannast 300 m kaugusel kauni männimetsa all.

Majutuseks on viis 8-kohalist maja,

milles on 2 tuba, teleriga puhkenurk, dušš ja WC.

Toitlustamine kolm korda päevas puhkeküla kaminasaalis.

Noorte kasutuses on palli- ja lõkkeplats, seiklusrada, mänguväljak.

Võimalik on laenutada jalgrattaid ja spordivarustust.

MARJAMAA TALU Liivajärve ääres vajab suvel marjanoppijaid. Töö sobib

õpilastele, kes tahavad taskuraha teenida. Juunis algab maasikakoristus,
sellele järgneb vaarikate ja sõstarde korjamine.

Talus on ka 20-pealine lambakari, kellele on tarvis talveheina varuda.

See töö sobiks noormeestele.

Töötasus jõuame kokkuleppele.

www.liivamarjatalu.ee

Liivajärve suvelaager

Mart tuli koolist ja näitas emale noorte puhkelaagri reklaamlehte. „Ma tahaksin ka sellesse laagrisse minna. Mõned meie klassi lapsed rääkisid, et on end juba laagrisse kirja pannud. Mida sina sellest arvad?” tahtis Mart teada.

Emal uuris teadet ja ütles: „Peame isaga ka aru pidama. Mul ei oleks selle vastu midagi, et sa lisaks lõbule ka tööd teed.”

Peale õhtusööki võeti suvelaagri teema arutlusele. Ka Maarja sai sõna sekka öelda, kuigi teda ei arvatud sel aastal veel laagrilapseks. Mardi kodused olid mures laste turvalisuse pärast. Isa rääkis: „Lastega juhtub suvel veeõnnetusi nii suplemisel kui ka paadisõidul. Ma kardan, et te lähete ülemeelikuks ja ei kuula kasvatajate korraldusi. Igamees tahab näidata, kui julge sukelduja või vapper ujuja ta on.” Isa kahtles, kas poisid ikka noorte tudengite sõna üldse kuulavad. Poiss seletas isale, et lisaks üliõpilastele on neil ka oma kooli õpetajad kasvatajateks. Pealegi on ju Liivajärvel rannavalve, kes ujumatel silma peal hoiab.

„Ma ujumise pärast nii väga ei muretseks. Mart oskab ujuda ja küllap nad kuulavad sõna ega lähe omapäi suplema,” sõnas ema. „Mulle teevad muret hoopis puugid”.

Selle peale puhkes Mart naerma: „Sa muretsed asjata, ma olen kaitsesüstid saanud, ega muidu ei saakski laagrisse minna.” Ema lisas: „Kaitsesüst aitab ainult ühe raske haiguse vastu. Aga puugihammustus võib anda haiguse, mille vastu see süst ei aita.”

„Mina tean! Meile loodusõpetuse tunnis räägiti. Selle haiguse nimi on borrelioos. Õpetaja ütles ka, et selle haiguse vastu polegi veel rohtu ehk vaktsiini,” näitas Maarja oma teadmisi.

Nüüd sekkus isa: „Ehk jäta muretsemise. Tuleb olla ettevaatlik ja täiskasvanute sõna kuulata, siis ei juhtu midagi halba. Parem uurime siit reklaamlehel, mis kasu poiss sellest laagrist saab.”

„Eks Mart harjutab iseseisvust ja sõnakuulekust. Saab ehk ise hommikul õigel ajal voodist välja, ilma et keegi peaks teda mitu korda äratamas käima,” arvas ema.

„Mulle marjade noppimine eriti ei meeldi, aga heinatöoga peaksin ma hakkama saama. Omateenitud rahaga on mõnus poes käia,” teadis Mart eelmise suve kogemuste põhjal öelda.

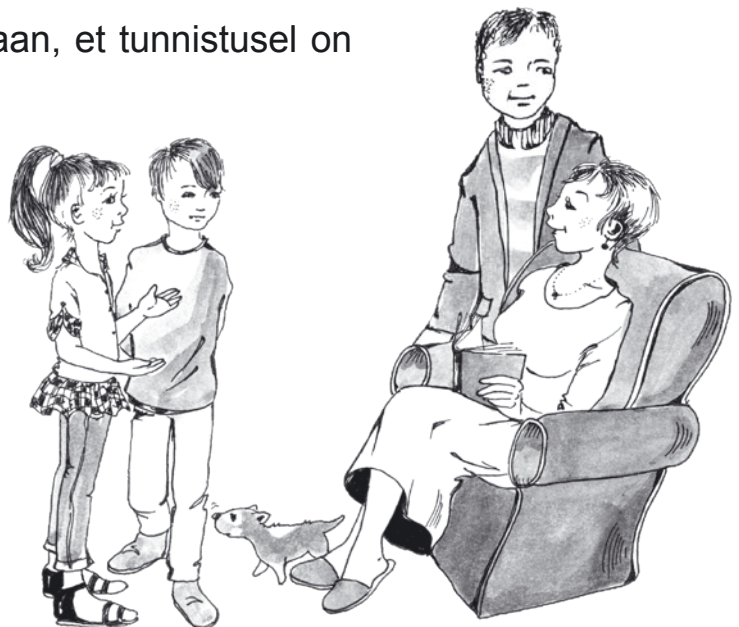
„Kui sa heina tahad teha, siis pead teise laagri-vahetusse minema. Juulis on heinategemiseks soodsad ilmad,” lisas isa.

„Kas see tähendab, et sa lubadki mul laagrisse minna? Kas sa saad minu laagrikulud kinni maksta?” päris Mart.

„Ma arvan, et selle raha ikka leiame. Saad suvelaagri preemiaks selle eest, et pole sel kooliaastal haiguse tõttu puudunud. Ka tunnistusel peaksid sul head hinded olema,” sõnas isa.

„Aga mina! Mis mina selle eest saan, et tunnistusel on peaaegu kõik viied?” tahtis Maarja teada.

„Leiame sullegi mingi preemia. Lähed ehk emaga Läti-reisile kaasa? Ma teen sulle selle reisi välja, ema peab oma osa ise maksma. Nõus?” leidis isa lahenduse.

1. Vasta küsimustele.

Kasuta teksti või tuleta ise vastused.

1. Kust sai Mart teavet noorte töö- ja puhkelaagri kohta?
2. Kellelt Mart laagrisse minekuks luba küsis?
3. Mis ohud võivad Mardi isa arvates laagris olla?
4. Mille eest hoiatas Mardi ema?
5. Kui palju tuleb suvelaagri eest maksta?
6. Kes tasus Mardi suvelaagri eest? Miks?
7. Miks Maarja ei saanud laagrisse minna?
8. Mis võimaluse isa Maarjale välja pakkus?

2. Vasta küsimustele suuliselt. Märki, kust said vastuse.

Küsimused	Vastused			
	reklaamis	tekstis	tean ise	tuleb küsida
1. Kui vanad lapsed saavad suvelaagris osaleda?				
2. Mitu tundi teevad laagrilapsed päevas tööd?				
3. Mis töö ei meeldi Martile?				
4. Mis tööd soovib Mart teha?				
5. Kes on suvelaagri kasvatajad?				
6. Kes juhib noorte töid Marjamaa talus?				
7. Mis kell on päevakavas suplus Liivajärve rannas?				
8. Mitu inimest saab ööbida Liivajärve suvelaagri ühes vahetuses?				
9. Mitmendasse laagri-vahetusse soovitab isa poisil minna?				
10. Mida teevad laagrilised ilusa ilmaga?				
11. Kuidas saavad noored vaba aega veeta vihmase ilma korral?				
12. Mis haigus on borrelioos?				

3. Arutle. Tuleta teksti põhjal vastused.

1. Mida arutati enne, kui Mart sai loa laagrisse minna?
2. Kuidas andis ema märku, et ta poja laagrisseminekuga nõustub?
3. Millest said aru, et isa kõhkles, enne kui otsuse tegi?
4. Mille põhjal isa teadis rääkida laagris ette tulevatest ohtudest?
5. Millest teadis Maarja rääkida?
6. Mida on vaja teha, et laagris oleks turvaline?

4. Tee kokkuvõtte, miks oli suvelaager Mardi jaoks oluline.

- * ta sai kümme päeva kodust eemal olla
- * laagris oli .....
- * poiss teenis .....
- * .....
- * .....

5. Tuleta loetu põhjal telefonikõne. Täida lüngad.

Pärast isalt-emalt nõusoleku saamist helistas Mart oma onupojale Antile.

Mart: Tsau, Anti! Tead, ma lähen suvel laagrisse. Isa-ema nõusoleku sain juba kätte ja panin end kirja.

Anti: Tere! Kas sa siis suveks maale ei tulegi? Ma nii ootan, lähleks kalale ja .....

Mart: Muidugi tulen, laager kestab ainult ..... päeva.

Anti: Mis laager see on?

Mart: .....

Anti: Päris põnev! Mis sa arvad, kas ma saaksin ka tulla? Palju see maksab?

Mart: Ma mõtlesingi sind ka kutsuda. Aga sa ei lase mul rääkida, aina pärid.

Anti: Räägi siis.

Mart: .....

Anti: Kas ööbimine on telkides?

Mart: .....

Anti: Mitmekesi ühes toas ollakse?

Mart: .....

Anti: Kas sa oled varem seal laagris käinud?

Mart: Ei ole. Aga mul on .....

ja kui sa tahad, siis vaata kodulehte .....

Seal on kõik oluline kirjas.

Anti: Ma hakkan kohe uurima, mis seal kodulehel kirjas on. Arvan, et isa lubab mul ka minna. Annan teada, kui kõik saab korda aetud.

Mart: Kuulmiseni!

6. Arutle.

1. Mis eesmärgil Mart Antile helistas?

andis teavet ...

kutsus ...

soovitas ...

täpsustas ...

2. Mida Anti tahtis teada?

küsis ...

täpsustas ...

...

3. Kas Anti sai Mardilt vastuse kõikidele küsimustele?

4. Mida soovitas Mart Antile?

7. Loe poiste telefonikõnet kahekõnena.

8. Pärast laagrisse registreerimist saadeti Mardile teabevoldik.

1. Kuhu Mardile teatmik saadeti?

2. Kes saatis Mardile teabevoldiku?

3. Miks Mardile infovoldik saadeti?

4. Kes Mardi peres juhtis tähelepanu turvalisele suplemisele?

Noorte töö- ja puhkelaager
Liivajärve Puhkeküla
Kasesalu sjk
70891

Lp. Mart Pettai
Metsa tn 12-2
KASESALU
70891

LIIVAJÄRVE RANNAVALVE ja LIIVAJÄRVE PUHKEKÜLA TEATMIK suvelaagris osalejatele

Enne ujuma minekut uuri järele:

- * milline on ilm ja missugused on veelud,
- * kas veekogu ääres on rannavalve,
- * kus asub rannavalve,
- * mis värvi lipp lehvib rannas.

Vesi on soe ja ilm on hea.
Suplemine on kõigile ohutu.

Vesi on jahe, puhub tuul.
Suplemine on ohtlik lastele,
eakatele, haigetele ja kehvadele
ujujatele.

Vesi on külm, tugev tuul,
kõrged lained.
Suplemine on keelatud.

Viimaseks eesti keele tunniks andis õpetaja Kaja Raudmägi õpilastele lugeda lühikese luuletuse:

Mida ma tahaksin selleb suvel teha

Aivar Pohlak

Sellel suvel ma tahaksin joosta paljajalu,
tahaksin sõuda järvel ja püüda õngega kalu,
tahaksin minna metsa ja rüübata allikast vett,
tahaksin tulla koju ja küsida isa käest mett.

Täheke nr 6, 1990

Pärast lugemist küsis õpetaja, kas lapsed märkasid luuletuses korduvat sõna. Õpilased ei olnud seda sõna tähele pannud. Nüüd loeti luuletust veel kord. Õpetaja Raudmägi kirjutas tahvlile:

..... tahaksin ...
tahaksin ... ja ...
tahaksin ... ja ...
tahaksin ... ja ...

Siis joonisid õpilased korduvad sõnad luuletuses. Kerli ütles: „Õpetaja, me võime ju oma suvesoovid lünkadesse kirjutada ja saame luuletuse!” „Seda ma just nii mõtlesingi,” lausus õpetaja. „Enne luuletama asumist vaatame koos, mis sõnad selles salmis moodustavad riime. Lisame veel mõned riimid juurde ja kirjutame need tahvlile.”

Lapsed esitasid sellised riime:

soojad – toojad, päike – äike, vette – kätte, meres – peres, vees – sees,
marju – varju, suvi – tuli, lilli – pilli – villi, sõita – võita, hüpata – lipata.

Õpetaja lubas, et salme võib teha ka koos pinginaabriga. Õpilased asusid suure lustiga suvest salme välja mõtlema.

Rasmus kirjutas:

Sellel suvel ma tahaksin ujuda meres,
 tahaksin sõita maale ja olla tädi peres,
 tahaksin lugeda palju ja metsateel rattaga sõita,
 tahaksin teha trenni ja võistlusi võita.

Mardi ja Andrese ühistöö oli selline:

Sellel suvel ma tahaksin ujuda merevees,
 tahaksin hüpata lakas heinte sees,
 tahaksin minna laagrisse ja korjata maasikmarju,
 tahaksin mängida palli ja minna vihma eest varju.

1. Proovi nüüd, kas üksi või koos kaaslastega, suvest salm kirjutada.

Sellel suvel ma tahaksin .....

tahaksin ..... ja .....

tahaksin ..... ja .....

tahaksin ..... ja .....

2. Võid kirjutada ka lauseid oma suveplaanidest.

1. Ma tahaksin sellel suvel .....

ja .....

2. ....

3. ....

MEENUTAME LOETUT

1. Loe katkend ja kirjuta muinasjutu pealkiri.

1 .....

Nädala pärast läks kass rahakotile järele. Hiir ütles: „Sa pole nii palju riiet toonud, et sellest rahakotti teha.” Kass võttis hiire kinni ja pistis nahka. Sellest ajast peale hakkasidki kassid hiiri sööma.

2 .....

Lennujaamas oli lehmalt tükk tegemist. Ta pidi selgitama, et ta pole mitte pagas, vaid reisija. Lehm oli solvunud, sest enda arvates ta küll kohvri moodi välja ei näinud.

3 .....

Eit hakkas pliidi alla tuld tegema. Et tuli kiiremini põlema läheks, võttis ta süüteks pihutäie õlgi. Üks õlekõrs pudenes põrandale. Kui ta ube keedupotti kallas, kukkus üks uba märkamatuult põrandale õlekõrre kõrvale. Veidi aja pärast kargas koldest hõõguv süsi õlekõrre juurde maha.

4 .....

Petised nõudsid raha, siidi ja kulda veel juurde – ikka kudumistöö tarvis. Kõik see läks endistviisi nende enda tasku ja nad lõgistasid tühjadel telgedel edasi. Varsti saatis keiser ühe teenri vaatama, kuidas kudumine edeneb. Ja jälle kordus sama lugu: teener vaatas ja vaatas, aga peale tühjade kangaspuude ei olnud näha midagi.

5 .....

Äkki kostis praksatus, ventilaator tuli korstnajala küljest lahti ja hakkas lae all tiirutama nagu hiiglasuur herilane. Kraps pugest kähku laua alla, ema hoidis end kapi nurga varju. Kuid ventilaator ei mõtelnudki neid kimbutada. Tegi paar tiiru ja vuhises lahtisest aknast õue. Võttis siis kõrgust ja kihutas üle majakatuste, üle puulatvade, ikka edasi ja edasi.

2. Leia luuletuse autor. Ühenda joonega.

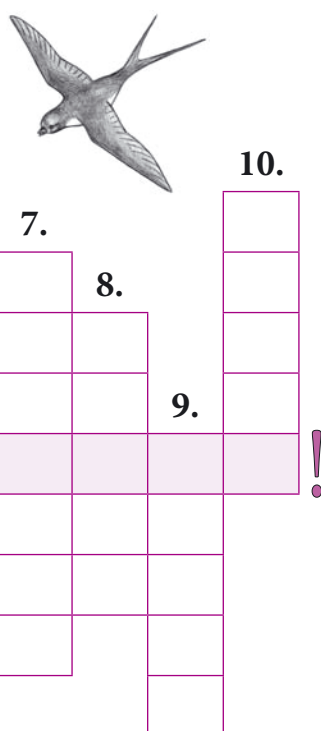
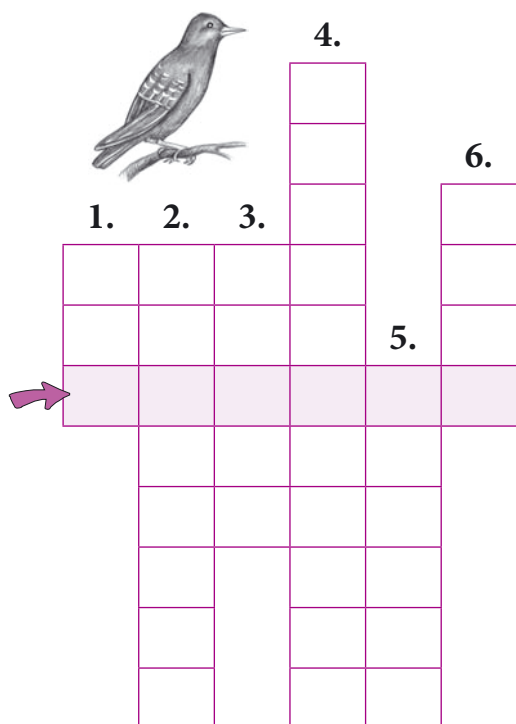
Kooliteel
Mõtelda on mõnus
Töömehe ja laiskvorsti elu
Kingi mulle kinopilet
Lendamise laul
Kõige ilusam jõulupuu

LEELO TUNGAL

HANDO RUNNEL

OTT ARDER

3. Lahenda ristsõna.

1. Lehekuu.
2. Kevadekuulutaja (lind).
3. Suvekuu.
4. Sarvekestega tegelane
Oskar Lutsu lasteraamatus.
5. Naljakuu.
6. Kasesalu kooli 6. klassi
õpilase Pettai eesnimi.
7. Harkis sabaga lind, suvetooja.
8. Suvekuu.
9. ... , põis ja õlekõrs.
10. Eesti naaberriik.

4. Lahenda salakiri.

16 9 9 5 14 7 3 8 3

6 15 15 3 9 2 1

6 7 1 13 13 5

7 16 11 3 14 1 8 5 13 3

11 15 4 15 7!

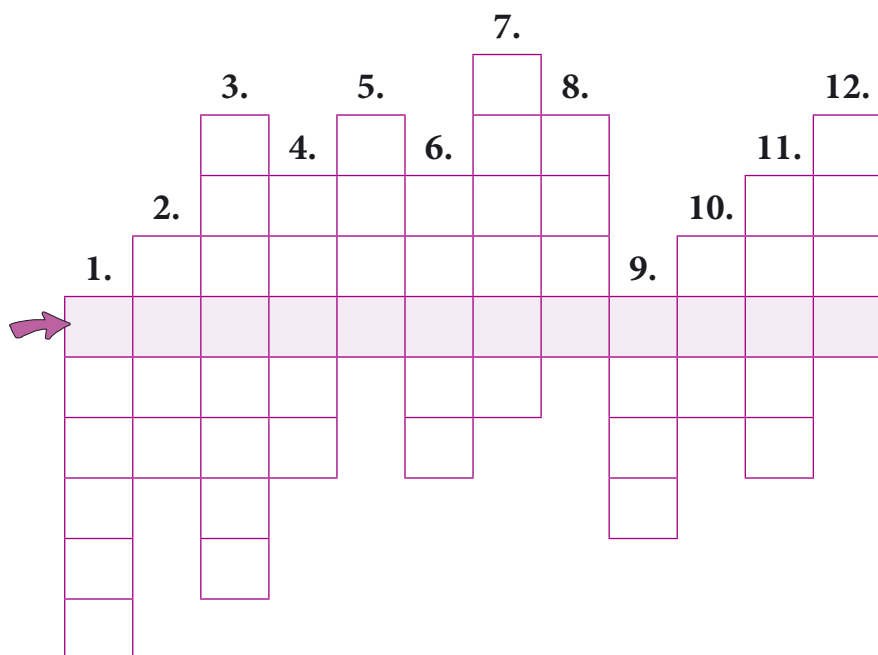
14 17 17 12 1 1 8 1 14 15

1 15 14 10 12 5 2

	A	D	E	H	I	K	L	M	N	O	P	R	S	T	U	Õ	Ö
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17

3 Nukitsamees

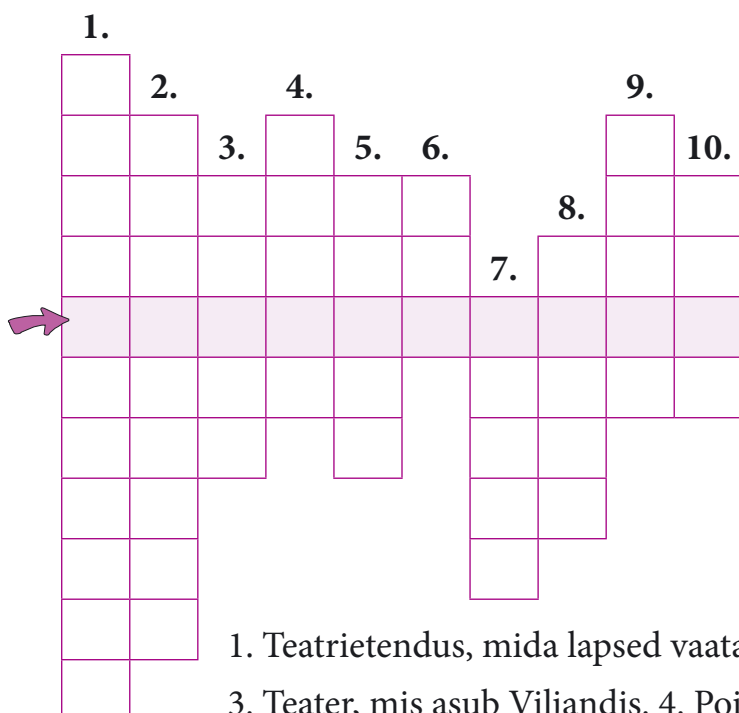
Kirjuta igast lausest puuduv sõna ruutudesse.

1. Iti lükkas hälli ümber oleva ..... kõrvale ja piilus hälli
2. Kui Nukitsamehel oli soov piima saada, hüüdis ta .....
3. Väikese mehikese peas olid sarvekesed ehk .....
4. „Nukitsamehe” loo autor on ..... Luts.
5. Iti arvates on Nukitsamehe sees vana ..... peidus.
6. Samal ajal kui Iti last valab, peab tema vend ..... õues tööd tegema.
7. Nukitsamees sööb piima ja Iti kuuleb, kuidas ta mokad ehk ..... matsuvad.
8. Metsas äraeksinud Iti ja Kusti viib Metsa ..... enda juurde.
9. Kui Nukitsamees elab Iti ja Kusti peres, on tema nimi .....
10. Nukitsamehe lapsehoidja on .....
11. Filmi „Nukitsamees” laulude helilooja on Olav .....
12. Kirjanik Oskar ..... on kirjutanud ka raamatu „Kevade”.

Vasakult paremale: ..... laulu pealkiri „Nukitsamehe” filmis.

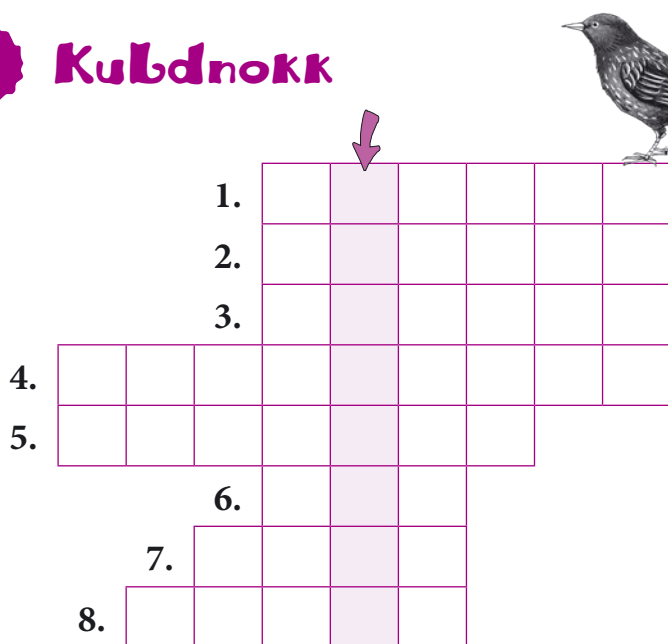
4 Teatriskäik

1. Teatrietendus, mida lapsed vaatasid.
2. Teater, mis asub Tartus.
3. Teater, mis asub Viljandis.
4. Poisi nimi „Nukitsamehes”.
5. Linn, kus on lapsed teatris käisid.
6. Tütarlapse nimi teatrietenduses.
7. Teatripääse.
8. Linn, kus asub „Endla” teater.
9. Mitmes klass käis „Nukitsamehe” etendusel?
10. Koht, kus esinevad näitlejad.

Vasakult paremale: 27. märtsil on .....

6 Kuldnokk

1. Kevadkuu.
2. Euroopa riik, kuhu kuldnokad sügisel rändavad.
3. Lindude loomne toit.
4. Rahvapärane nimetus.
5. Lindude loomne toit.
6. Kuu, millal kooruvad kuldnokapojad.
7. Kuldnoka sulestiku värvus.
8. Kevadkuu.

Ülalt alla: .....

8 Kuldnokk ja lööke

1. Kes nii laulab? Kui järjestad tähed õigesti, saad lindude nimetused.
Kirjuta need ruutudesse

1. BLAVANER   *   säutsub.

2. SARVE *   kraaksub.

3. KEUPÄSÄ   *   vidistab

4. KÕLEO *   lõõritab.

5. UGÄK *   * kukub.

6. LULÖÖK   * huikab.

7. DNOLKUKK *   vilistab.

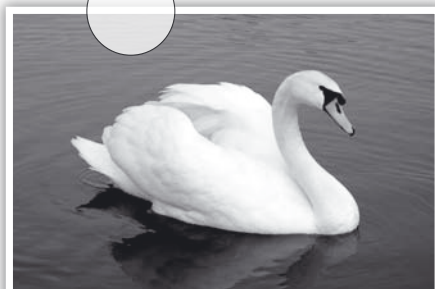
8. BÖKÖI   *   laksutab.

9. RAHAKAS   *   kädistab.

2. *-ga märgitud tähti ülalt alla lugedes saad veel ühe linnu nimetuse.

3. Kirjuta ringi sisse mõistatusest saadud linnu nimetuse number.

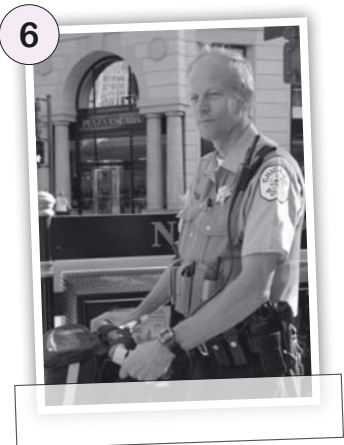
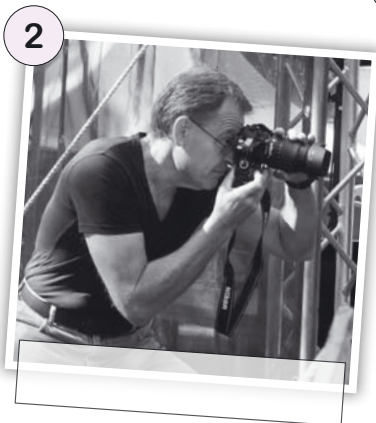
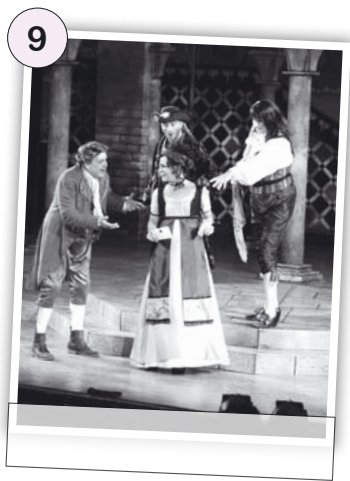

9 Kus töötavad meie vanemad?

1. Millega tegeleb

pagar, modell, madrus, politseinik, aednik, fotograaf, korstnapühkija, näitleja, kunstnik, rätsep, muusik, meditsiiniõde, talunik?

2. Leia piltidelt eelmise ülesande ametid ja kirjuta need joonele.

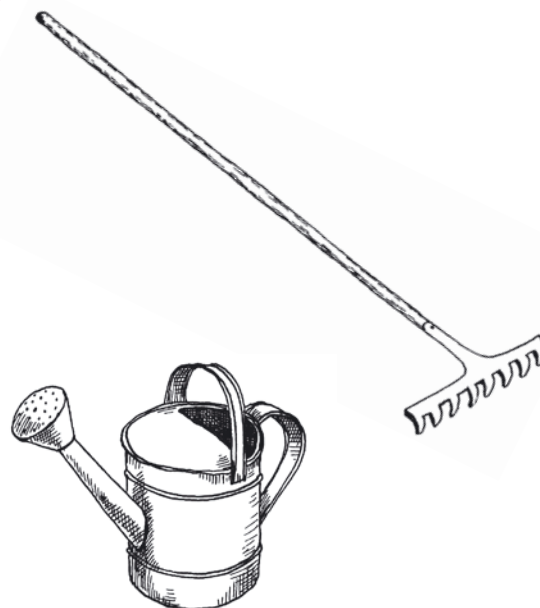
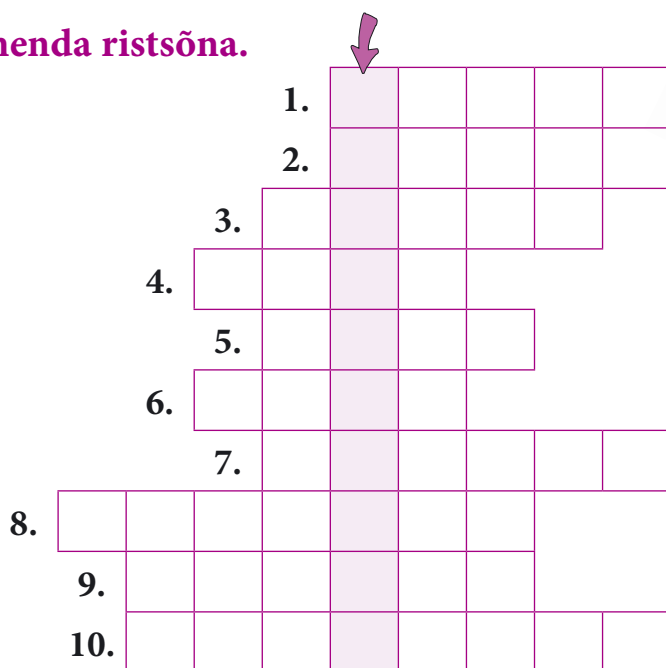

3. Lisa elukutsete nimetuste juurde mõne tuntud inimese ees- ja perenimi.

- poliitik - .....
- näitleja - .....
- kirjanik - .....
- ajakirjanik - .....
- õpetaja - .....
- TV saatejuht - .....
- laulja - .....
- kunstnik - .....
- sportlane - .....

11 Mis töid teeb aednik?

Lahenda ristisõna.

1. Aednikule töörohke aastaag.
2. Ettevõte, mis tegeleb taimede kasvatamisega.
3. Istutamiseks sobiv taim.
4. Aastaag, millal aednik töötab peamiselt õues.
5. Intervjuus esinenud lillanimetus.
6. Tööriist riisumiseks.
7. Okastega lilled.
8. Taimed, mida on vaja välja rohida.
9. Inimene, kes tegeleb taimede kasvatamise ja hooldamisega.
10. Kohanimi selles jutus.

Ülalt alla: .....

14 Hiiir kassibe rätsepaks

1. Leia täheruudustikust: *sepp, rätsep, müürsepp, kingsepp, puusepp, pottsepp, kellassepp, kullassepp*

S	E	E	P	P	L	E	K	K
E	P	P	O	Ü	A	P	E	U
M	P	P	T	Z	Y	U	L	L
Ü	Ü	E	T	M	U	U	L	L
Ü	K	S	S	Ü	D	S	A	A
R	S	P	E	Ü	S	E	S	S
S	E	P	P	R	E	P	S	S
E	R	Ä	T	S	E	P	E	E
P	P	O	T	T	S	E	P	P
P	K	I	N	G	S	E	P	P

2. Igasse lausesse on peidetud üks ametinimetus. Leia see ja märgista.

autojuht, traktorist, pagar, maaler, müüja, puusepp, kalur, arst, kokk

1. Metsloomad tulid kokku, et nõu pidada ja enda hulgast kuningas valida.
2. Poisid leidsid metsast vana mahajäetud auto, juhtmedki olid sel kadunud.
3. Poisid leidsid papa garaazist vanaaegse roostetanud jalastega saani.
4. Kuldsete kätega vanaisa meisterdas oma lastelastele aiatraktorist mõnusa ATV.
5. Kas ikka on see kapp uus? Epp ostis selle vanakraami poest.
6. Päike juba loojus ja varsti läheb üsna pimedaks, on aeg telkidesse pugeda.
7. Markus käis suvel Saksamaal, Erkki aga Rootsis.
8. Ema saatis tütre tee äärde maasikaid pakkuma ja õpetas: „Müü ja pane siis raha hoolikalt rahakotti!”
9. Naabrite koer Muri istub maja kõrval künkal, uriseb ja haugub iga mööduja peale.

3. Kirjuta eelmise ülesande ametinimetused ruutudesse.

*-ga märgitud ruutudest saad ülalt alla lugedes veel ühe ametinimetuse.

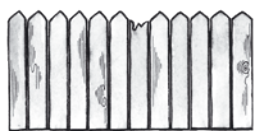
1.	*								
2.				*					
3.					*				
4.								*	
5.				*					
6.				*					
7.			*						
8.				*					
9.		*							

Ülalt alla: .....

15 Juku otsib ametit

Leia, mis ametinimetused on peidetud piltmõistatusse.

NIK

.....

JU UR

.....

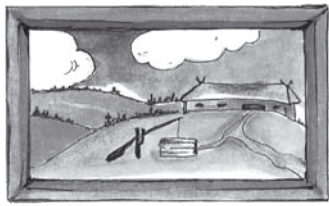
UR

.....

OH ER

.....

ER

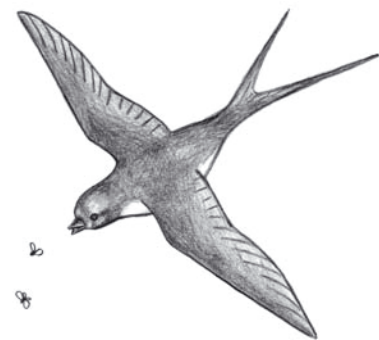
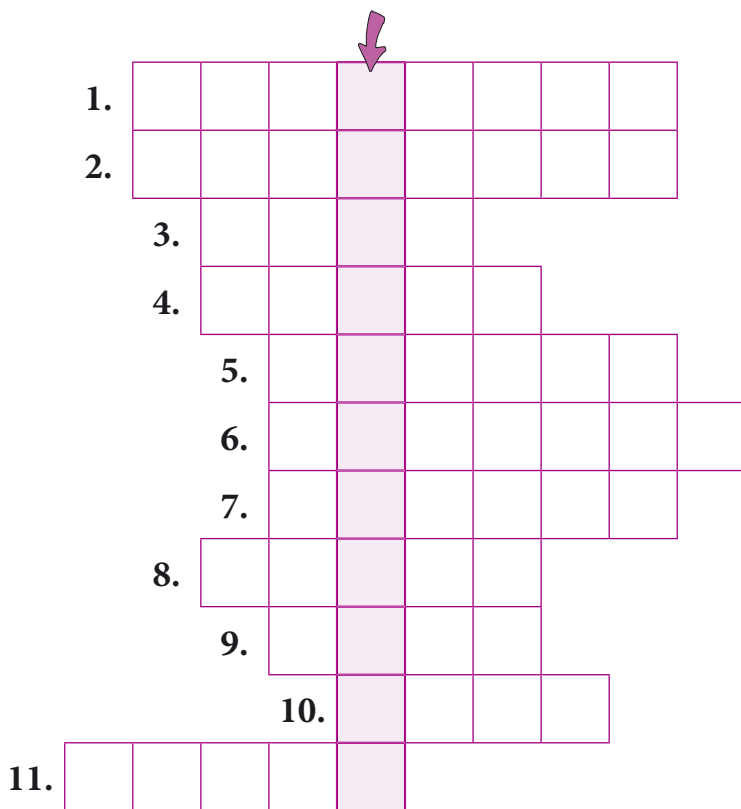

KO AJA

18 Suitsupääsuke

19 Pääsukeste tubek

Lahenda ristsõna.

1. Suitsupääsukese rahvapärane nimetus.
2. Sügiskuu, mil pääsukesed lahkuvad.
3. Pesa ehituseks vajalik materjal.
4. Nõu, mille kujulise pesa ehitab suitsupääsuke.
5. Teine kevadkuu.
6. ja 7. Õhus lendavate putukate nimetused.
8. Riik, mille rahvuslind on suitsupääsuke.
9. Pääsukeste seljaosa põhivärvus.
10. Omadussõna, millega iseloomustatakse pääsukeste töökust.
11. Pääsukeste kõhuosa põhivärvus.

Ülalt alla: ....., pääsukese rahvapärane nimetus.

1. Leia ruudustikust tegevuste ja spordimängude nimetused.

matkamine, ujumine, rahvastepall, rulasõit, rattasõit, kalapüük,
golf, jalgpall, tennis, sulgpall, võrkpall, korvpall

U	J	U	M	I	N	E	K	A	E	R	A	M	N	E
S	A	R	A	H	V	A	S	T	E	P	A	L	L	V
U	L	U	T	R	A	T	T	A	S	Õ	I	T	A	Õ
L	G	L	K	G	S	E	K	Õ	I	K	L	A	P	R
G	P	A	A	O	K	N	K	A	L	A	P	Ü	Ü	K
P	A	S	M	L	O	N	U	R	A	M	A	A	K	P
A	L	Õ	I	F	P	I	U	I	N	M	L	I	S	A
L	L	I	N	O	O	S	S	I	E	I	L	M	A	L
L	E	T	E	P	Ü	Ü	K	O	R	V	P	A	L	L

2. Mis mängus on neid palle tarvis? Kirjuta.

SÕNASELETUSI

1

ennustus – ettekuulutus, prognoos

jäid vakka – vaikisid

laudalakk – lauda pööning, laudapealne

lõigub – lõikab midagi tükkideks, tükeldab

lõikub lumme – vajub lumekoorikust läbi

lörtsisadu – sajab märga lund, sajab vihma ja lume segu

maias – armastab magusat

sünoptik – ilmaennustaja, ilmatark

taevakaar – taevas, taevavõlv

värvuke – varblane

värvupaar – kaks varblast

2

aplodeeris – plaksutas käsi

dirigent – koori- või orkestrijuht

garderoobis – riidehoius, rõivistus

helisignaal – kuuldav märguanne

kadus silmist – läks minema ja pole enam nähtav

kihistasid – naersid kihinal, itsitasid

mugis – pugis, nosis

nosida – süüa, einet võtta, pugida

piletikontrolör – piletite kontrollija

publik – pealtvaatajad, etenduse küllastajad

vadistajad – kädistajad, inimesed, kes räägivad kiiresti ja palju

3

häll – kiik, kätki, lapse voodi

jõmpsikas – laps, poisike

koib – (looma, linnu, putuka) jalg

mokk – (looma)huul

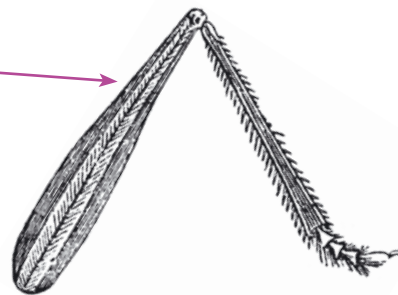
nukitsad – kühmud, sarvemügarikud, sarvekesed

pahur – halvas tujus, tusane, mossis, vingus näoga

palakas – (voodi)lina

robinal – hoogsasti, suure hooga, kiirustades

väherdab – vähkreb, viskleb, rabeleb, sipleb, väänleb

4

lavastatud – näitlejate ja lavastaja poolt loodud etendus

organiseerib – korraldab, ajab asju

pudikeelne – ebaselge, väikese lapse kõne matkimine

5

kuub – pintsak

lust – lõbu, rõõm

tipnes – ripnes, rippus, tolknes

trikk – vemp, vigur, nali

õhinaga – innuga, hasardiga, tuhinaga

6

7

8

jäljendada – järele teha, matkida

kaasik – kasemets, kasesalu

lustlikult – lõbusalt, lustakalt, rõõmsasti

lõõritamine – lõokese laul

silmas – märkas, nägi, pani tähele

vooderdab – täidab (pesa) seestpoolt pehme materjaliga

9

lõunapaus – lõunavaheaeg, puhkehetk

märkmik – taskuraamat

postiljon – kirjakandja, postivedaja

postkontor – postimaja, sidekontor, sidejaoskond

puidufirma – puidutööstus

sorteeritakse – rühmitatakse, liigitatakse, valitakse mingi tunnuse alusel

10

kirtsutasid nina – väljendasid, et ei meeldinud, halvustasid

kondiiter – saiade, küpsiste ja tortide valmistaja, magusategija

pagar – leivategija

saekaater – saeveski, tööstus, kus masinate abil töödeldakse puitu palkideks või laudadeks

11

aiand – ettevõtte, kus kasvatatakse taimi

allergilised – mõne aine suhtes ülitundlikud

firma – ettevõtte, asutus

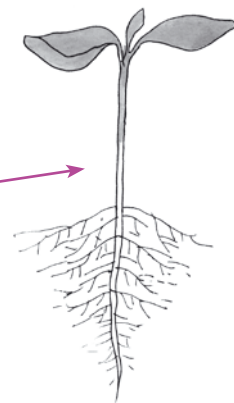
haljasala – muruplats, muruväljak

kemikaalidega – tööstuses toodetud ainetega

lilleistik – peenrale istutamiseks sobilik lilletaim

suveperioodiks – suvekuudeks

vihmavaene – kuiv, põuane

12

embab – kallistab, võtab kaissu

hirmuvabin – hirmu-judin, -värin, -võdin

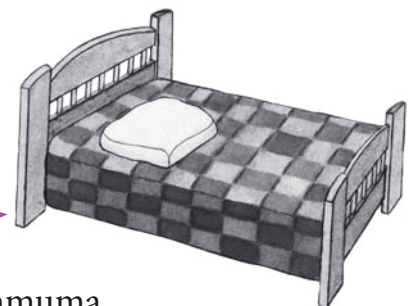
laiskvorst – laisk inimene, logard, viilija

puuderdab suhkrus – katab end (tuhk)suhkruga

säng – voodi, magamiskoht

tuhmiks saada – sära kaotama, ebaselgeks muutuma, tuhmuma

vintskeks – sitkeks

13

austuseavaldused – kiitused
finišijoon – lõpp-punkt, lõpujoon
huilgama – läbilõikavat häält tegema, ulguma
kant – külg, tahk
kihutas – sõitis väga kiiresti
kiledalt – läbilõikava häälega, terava heliga
kraps – agar, toimekas, hakkaja, tegus
käpard – saamatu, kobakäpp, kohmard
muheles – naeratas, muigas, naeris vaikselt
nühkida – hõõruda
rekord – tiptulemus, suursaavutus
saamatu – kohmakas, kobakäpp, soss-sepp
sireen – hädasignaali, läbilõikav helimärguanne
tšempion – meister, võitja, kuldmedali saanu
ventilaator – tuulutaja, õhupuhastaja

14

amet – elukutse
kangas – riie, riidematerjal
kulutas – raiskas ära
käratas – lausus vihaselt, ütles järsku ja kurjalt
pistis nahka – sõi ära
rätsep – õmbleja
soss-sepp – ametimees, kes ei tule tööga toime, hädavares, käpard, hädapätakas

15

hukkuda – hävida õnnetuse tõttu, otsa saada
hõlpus – lihtne
lõõts – abivahend sepatöök
meistrisaks – tähtis härra, osav, oma tööd hästi tundev töömees
mure muljub rängasti – raske mure vaevab, rõhub südant

murrab pääd – mõtleb pingsalt, otsib lahendust, paneb pea tööle

mölder – jahujahvataja, veskimees

samet – pehme puuvillane kangasort

teeks kometit – teeks nalja, mängiks narri

veiderdaks – tembutaks, janditaks

16

džuudo – Jaapani rahvuslik maadlusviis

karate – Jaapani päritolu võitluskunst

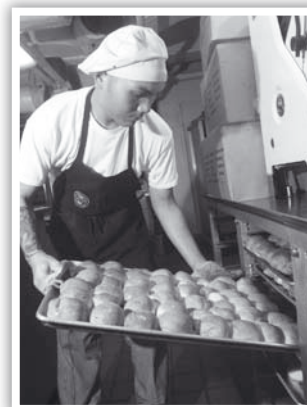
kokata – köögis keeta, küpsetada, tegeleda kokakunstiga

kondiiter – tortide, kookide, küpsiste valmistaja

mesinik – mesilaste hooldaja

modell – inimene, kes esitleb teistele moodsaid

rõivaid, soenguid, meiki, ehteid

17

koosviibimine – pidu

pisinatuke – väheke

plika – väike tüdruk, tüdrukutirts

satsid – riidest tehtus kaunistused naisterõivastel,

volangid, rüüsid

18

elupaigatruu – kogu aeg samas kohas elav (inimene, loom)

laup – otsaesine, otsmik

muda – pori

napsavad – haaravad kinni, püüavad noka vahele

19

ehteks – kaunistuseks, iluks

kaasik – kasemets, kasesalu

käbedasti – agaralt, nobedalt, kiiresti
päikse helenduse – päikesesära
siuhti-säuhti – lipsti siia – sinna
vaat'sid – vaatasid

20

aru pidama – arutlema, järele mõtlema
borrelioos – puukide poolt edasikantav haigus
infovoldik – teatmik, teabeleht
kosutav – värskendav, karastav
preemia – autasu
toitlustamine – söögi tegemine ja pakkumine
tudengite – üliõpilaste
turvaline – kaitstud, ohutu
vaktsiin – ravim nakkushaiguste ärahoidmiseks
ülemeelikuks – liiga lõbusaks, vallatuks

21

rüübata – juua, ühte lonksu võtta
lustiga – rõõmuga, lõbuga

ISBN 978-9949-9325-5-9

9 789949 932559

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Hariduslike erivajadustega
õpilaste õppevara arendamine